

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
TOMASZ CHRÓSTNY

Warszawa, dnia 16 grudnia 2021 r.

DOZIK-2.611.4.2017.PS.JS.MG.BKo

wersja jawna
(tajemnice przedsiębiorstwa i inne informacje prawnie chronione oznaczono [***])

Decyzja nr DOZIK-12/2021

I. Na podstawie art. 23b ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **uznaje postanowienia wzorców umów stosowane przez Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce o treści:**

A. „§7 [...]

8. Kurs kupna i sprzedaży walut, jak również wysokość spreadu walutowego wyznaczone są z uwzględnieniem poniższych zasad:

8.1. Kurs kupna i sprzedaży walut zamieszczany w Tabeli ustalany jest na podstawie:

8.1.1. Kursów Średnich Międzybankowych (KŚM) czyli kwotowań kupna i sprzedaży walut na rynku międzybankowym, prezentowanych w serwisie informacyjnym Reuters o nazwie EIKON lub każdej innej która ją zastąpi lub zmieni, dostępnych na moment ustalania Tabeli

8.1.2. Kursu Średniego Bankowego (KŚB) wyznaczanego na podstawie Kursów Średnich Międzybankowych

8.1.3. Indeksu Marżowego Banku (IMB) [...]"

w związku z:

B. „§7 [...] 6. Kursy kupna i sprzedaży walut stosowane do uruchomienia, spłaty lub Przewalutowania Kredytu publikowane są w Tabeli Kursów, dostępnej w Oddziałach Banku, na stronie internetowej Banku. Informacje o aktualnych kursach walut można również uzyskać za pośrednictwem Centrum Telefonicznego [...]"

[postanowienia umowne stosowane w następujących wzorcach umowy:

- we wzorcach dotyczących umów o kredyt hipoteczny/mieszkaniowy z numerami zacinającymi się od sygnatury CRD w Linii Bankowości Prywatnej:
  - Regulamin Kredytu Mieszkaniowego dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par.7 ust. 6-11;
  - Umowa Kredytu Mieszkaniowego - na budowę - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
  - Umowa Kredytu Mieszkaniowego - na zakup nieruchomości - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
  - Regulamin Pożyczki Osobistej dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
  - Umowa Pożyczki Osobistej - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
  - Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. kredytu - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
  - Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. pożyczki - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
- w dokumentacji dotyczącej umów o kredyt hipoteczny/mieszkaniowy z numerami zaczynającymi się od sygnatury MG w Linii Bankowości Prywatnej:
  - Regulamin Kredytu Mieszkaniowego w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
  - Regulamin Pożyczki Hipotecznej w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
  - Umowa Pożyczki Hipotecznej - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
  - Umowa Kredytu Mieszkaniowego - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
  - Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. kredytu - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
  - Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. pożyczki - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4]

za niedozwolone postanowienia umowne, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.) co stanowi naruszenie zakazu określonego w art. 23a ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275)

i zakazuje ich wykorzystywania.

II. 1. Na podstawie art. 23b ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275), po przeprowadzeniu postępowania

w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na **Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce (przed zmianą nazwy: Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie)** środek usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 23a ww. ustawy, w postaci poinformowania wszystkich konsumentów będących stronami umów zawartych na podstawie wzorców, których postanowienia zostały uznane za niedozwolone, o uznaniu ich za niedozwolone i skutkach z tego wynikających, w terminie nie później niż 3 (trzech) miesiące od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Przy czym informacja przekazywana konsumentom będzie:

[1] w warstwie wizualnej - sporządzona czcionką w rozmiarze co najmniej 11, kolorem czarnym i rodzaju Times New Roman,

[2] dostarczona konsumentom za pomocą listów poleconych, składała się z następującej treści:

„Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w decyzji nr DOZIK-12/2021 z dnia 16 grudnia 2021 r. uznał za niedozwolone, postanowienia wzorców umów stosowane przez Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce (przed zmianą nazwy: Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie) w obrocie z konsumentami i zakazał ich wykorzystywania. Są to postanowienia o treści (...) - *należy przytoczyć treść postanowień uznanych za niedozwolone.*

Prawomocna decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone ma skutek wobec przedsiębiorcy, co do którego stwierdzono stosowanie niedozwolonego postanowienia umownego oraz wobec wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim umowę na podstawie wzorca wskazanego w decyzji. W związku z powyższym, postanowienia te nie wiążą Pani/Pana, czyli są bezskuteczne. Bezskuteczność ta powstaje z mocy prawa i nie jest konieczne stwierdzenie jej na drodze sądowej. Klauzulę uznaną za abuzywną należy zatem traktować tak, jakby w ogóle nie była zawarta w umowie.

Decyzja Prezesa UOKiK nr DOZIK-12/2021 dostępna jest pod adresem internetowym www.uokik.gov.pl. Decyzja jest prawomocna.

Podpis osoby uprawnionej do reprezentacji Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce”.

2. Na podstawie art. 23b ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na **Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce** środek usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 23a ww. ustawy, w postaci złożenia oświadczenia w terminie nie później niż 1 (jednego) miesiąca od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, utrzymywanego na stronie internetowej przez okres 4 (czterech) miesięcy, o następującej treści:

„Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w decyzji nr DOZIK-12/2021 z dnia 16 grudnia 2021 r. uznał za niedozwolone, postanowienia wzorców umów stosowane przez Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce (przed zmianą nazwy: Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie) w obrocie z konsumentami i zakazał ich wykorzystywania. Są to postanowienia o treści (...) - należy przytoczyć treść postanowień uznanych za niedozwolone.

Prawomocna decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone ma skutek wobec przedsiębiorcy, co do którego stwierdzono stosowanie niedozwolonego postanowienia umownego oraz wobec wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim umowy na podstawie wzorca wskazanego w decyzji. W związku z powyższym, postanowienia te nie wiążą Pani/Pana, czyli są bezskuteczne. Bezskuteczność ta powstaje z mocy prawa i nie jest konieczne stwierdzenie jej na drodze sądowej. Klauzulę uznaną za abuzywną należy zatem traktować tak, jakby w ogóle nie była zawarta w umowie.

Decyzja Prezesa UOKiK nr DOZIK-12/2021 dostępna jest pod adresem internetowym www.uokik.gov.pl. Decyzja jest prawomocna.”,

w następujący sposób:

[1] czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff),

[2] tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,

[3] tekst zostanie zamieszczony w górnej części strony głównej domeny www.rbinternational.com.pl i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej ww. stronę w przyszłości z możliwością zamknięcia informacji przez użytkownika; pełna treść powyższego oświadczenia ma być widoczna przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (niezależnie od tego, czy strona jest przez użytkownika przewijana) i samodzielnie nie zamknie tej informacji (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera)”,

[4] czcionka powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww. stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu 2,5 cm z każdej strony,

[5] fragment: „*Decyzja Prezesa UOKiK nr DOZIK-12/2021*” będzie stanowić hiperłącze prowadzące do strony internetowej: https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf.

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 3a w związku z art. 112 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na **Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce**, płatną na rzecz Funduszu Edukacji Finansowej, karę pieniężną w wysokości 945 485 zł (słownie: dziewięćset czterdzieści pięć tysięcy czterysta osiemdziesiąt pięć złotych) z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie określonym w pkt. I niniejszej decyzji.

IV. Na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275) oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.) w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanawia obciążyć **Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce** kosztami postępowania opisanego w pkt. I sentencji niniejszej decyzji w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w kwocie 269 zł 20 gr (słownie: dwieście sześćdziesiąt dziewięć złotych dwadzieścia groszy) i zobowiązuje Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce (przed zmianą nazwy: Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie) do zwrotu tych kosztów Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także jako „Prezes Urzędu”, „Prezes UOKiK”) przeprowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia czy Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce (dalej także jako „Bank”) dopuścił się naruszenia uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej jako „uokik”) lub naruszenia chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniającego podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach (w szczególności w odniesieniu do stosowanych w treści *Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez Polbank EFG* postanowień dotyczących sposobu ustalania wysokości Indeksu Marżowego Banku oraz zmiany sposobu ustalania kursów walut obcych na potrzeby rozliczania kredytów hipotecznych) - sygn. DDK-405-40/14/BK/PS.

Ponadto, Prezes Urzędu prowadził również postępowanie wyjaśniające (sygn. DDK-404-502/16) w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku ze stosowaniem we wzorcach umów wykorzystywanych przez banki klauzul dotyczących sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych, nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, stosownie do art. 23a uokik.

Podstawę do wszczęcia powyższych postępowań stanowiły informacje otrzymane przez Prezesa Urzędu od konsumentów, będących stroną umów o kredyty hipoteczne waloryzowane do walut obcych, dotyczące dowolności w ustalaniu przez banki kursów kupna i sprzedaży walut obcych.

W toku postępowania prowadzonego pod sygnaturą DDK-404-502/16/JS, pismami z dnia 10 czerwca 2016 r., 7 lipca 2016 r. Prezes Urzędu wystąpił do Banku o przekazanie informacji, czy we wzorcach umów kredytów hipotecznych waloryzowanych do walut obcych lub w załącznikach do nich (m.in. regulaminach, tabelach) bądź we wzorcach umów

stosowanych przez Bank po dniu 17 kwietnia 2016 r., zamieszczane są postanowienia dotyczące sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych oraz czy konsumenci mogą zweryfikować na podstawie ww. postanowień poprawność wyliczeń stosowanych przez Bank. Tym samym pismem Prezes Urzędu wezwał Bank do przekazania odpowiednich wzorców umów wraz z załącznikami.

W odpowiedzi, pismami z dnia 5 lipca 2016 r. oraz 1 sierpnia 2016 r. Bank przekazał m.in. następujące stanowisko:

- Od dnia 1 lipca 2016 r. Bank stosuje wzorce umów, w których są zamieszczone postanowienia dotyczące sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych;
- We wzorcach umów kredytów hipotecznych waloryzowanych do walut obcych (do waluty [***] lub do waluty [***]) lub w załącznikach do nich (regulaminach) bądź we wzorcach aneksów stosowanych przez Bank po dniu 17 kwietnia 2016 roku, zamieszczane są postanowienia dotyczące sposobu ustalania kursów kupna i sprzedaży walut obcych;
- Pod pojęciem „wzorców umów kredytów hipotecznych waloryzowanych do [***] i wzorców umów kredytów hipotecznych waloryzowanych do [***]” Bank rozumie wzorce umów o kredyty hipoteczne denominowane lub indeksowane do waluty [***] i wzorce umów o kredyty hipoteczne denominowane lub indeksowane do waluty [***];
- Po dniu 17 kwietnia 2016 r. Bank nie ma w ofercie kredytów hipotecznych waloryzowanych do [***];
- Postanowienie stwierdzające, że „Wartość indeksu marżowego banku nie może przekraczać 10 % danego kursu średniego” w ocenie Banku nie powoduje zagrożenia interesów ekonomicznych konsumentów, ponieważ ustalona jest najwyższa dopuszczalna wartość Indeksu Marżowego, którą konsument może obliczyć samodzielnie;
- Konsument przy wykorzystaniu kursu udostępnionego odpłatnie przez firmę Reuters i wykorzystanego przez Bank (również odpłatnie na podstawie umowy z Reuters), jest w stanie zweryfikować poprawność wyliczeń sporządzanych przez Bank przy ustalaniu kursu kupna lub sprzedaży danej waluty, tj. czy został uwzględniony „Indeks marżowy Banku” nie wyższy niż 10%;
- W ocenie Banku postanowienia dotyczące sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych umożliwiają konsumentom pełną kontrolę poprawności ustalenia kursów wymiany walut przez Bank;
- Bank rozpoczął prace nad możliwością publikacji na stronie internetowej Banku kursów kupna i sprzedaży prezentowanych w systemie informacyjnym EIKON (zwanymi w regulaminach stosowanych do wykonywania umowy o dany produkt „Kursami z Reuters”) wykorzystywanych przez Bank do wyliczenia Kursów Średnich Międzybankowych (KŚM), na podstawie których ustalany jest przez Bank kurs kupna i sprzedaży walut zamieszczany w tabelach Banku;

W przekazanych przez Bank pismem z dnia 5 lipca 2016 r. następujących wzorcach umownych obowiązujących w okresie od dnia 1 lipca 2016 r., a tym samym stosowanych po dniu 17 kwietnia 2016 r.:

- wzorce dotyczące umów o kredyt hipoteczny/mieszkaniowy z numerami zaczynającymi się od sygnatury CRD w Linii Bankowości Prywatnej:

- Regulamin Kredytu Mieszkaniowego dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par.7 ust. 6-11;
- Umowa Kredytu Mieszkaniowego - na budowę - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
- Umowa Kredytu Mieszkaniowego - na zakup nieruchomości - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
- Regulamin Pożyczki Osobistej dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
- Umowa Pożyczki Osobistej - jednostka redakcyjna: par. 12 ust 1-4;
- Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. kredytu - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
- Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. pożyczki - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
- dokumentacja dotycząca umów o kredyt hipoteczny/mieszkaniowy z numerami zaczynającymi się od sygnatury MG w Linii Bankowości Prywatnej:
  - Regulamin Kredytu Mieszkaniowego w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
  - Regulamin Pożyczki Hipotecznej w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
  - Umowa Pożyczki Hipotecznej - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
  - Umowa Kredytu Mieszkaniowego - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
  - Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. kredytu - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
  - Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. pożyczki - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4

znajdują się postanowienia umowne o treści wskazanej w sentencji niniejszej decyzji.

Postanowieniem z dnia 11 maja 2017 r., Prezes Urzędu wszczął wobec Banku postępowanie w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, w związku ze stosowaniem przez Bank w treści wzorców umów o kredyt hipoteczny indeksowany/denominowany do walut obcych oraz umów pożyczki hipotecznej, w tym także aneksów do tych umów, postanowień o treści wskazanej w pkt. I sentencji niniejszej decyzji, które to postanowienia mogą zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ; dalej także „kc”).

Tym samym postanowieniem Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów w przedmiotowym postępowaniu materiał dowodowy zebrany w trakcie postępowania wyjaśniającego o sygn. DDK-404-502/16 oraz o sygn. DDK-405-40/14/BK/PS.

Pismem z dnia 4 grudnia 2017 r. Bank odnosząc się do postanowienia o wszczęciu postępowania, przedstawił swoje stanowisko w sprawie oraz wniósł o wydanie decyzji o umorzeniu postępowania w całości na podstawie art. 105 KPA wskazując ponadto, że:

- W aktach sprawy nie znajdują się wzorce umów o kredyt hipoteczny indeksowany/denominowany do walut obcych lub umów pożyczki hipotecznej, czy wzory aneksów do tych umów, w których występują postanowienia umowne będące przedmiotem niniejszego postępowania (Postanowienie Umowne);
- Natomiast w aktach sprawy znajdują się dokumenty potwierdzające implementację Postanowienia Umownego z dnia 1 lipca 2016 r. wyłącznie do treści już obowiązujących umów o kredyt hipoteczny indeksowany do walut obcych, których integralną część stanowi „Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez Polbank EFG”;
- Postanowienie Umowne przed jego implementacją do treści obowiązujących umów o Kredyt Hipoteczny było uzgodnione przez Bank z Prezesem UOKiK w toku postępowania wyjaśniającego DDK-405-40/14/BK/PS i jest wynikiem prowadzonej przez Bank w dobrej wierze współpracy z Prezesem Urzędu w trakcie postępowania wyjaśniającego o sygnaturze DDK-405-40/14/BK/PS;
- Prezes Urzędu dokonał jednostronnej i wybiórczej oceny materiału dowodowego, która miała pasować do z góry przyjętego przez Prezesa Urzędu scenariusza, bez wszechstronnego uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy, w tym z pominięciem obowiązujących przepisów prawa i faktów notoryjnych mających zastosowanie do kredytów/ pożyczek indeksowanych/ denominowanych do waluty obcej;
- Możliwość ustalania kryteriów oddziaływujących na wysokość świadczenia stron jest nie tylko dopuszczalna przez ustawodawcę, lecz wręcz jest elementem koniecznym (obligatoryjnym) umowy o kredyt denominowany/indeksowany do waluty obcej oraz umowy o pożyczkę denominowaną/indeksowaną do waluty obcej (stanowi tzw. essentialia negotii);
- Bank jest zobowiązany do wskazania w treści takich umów szczegółowych zasad określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu/pożyczki, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu/pożyczki (art. 69 ust. 2 pkt 4a Prawa bankowego, w tym w zw. z art. 720 § 1 Kodeksu cywilnego oraz art. 353¹ Kodeksu cywilnego);
- Uprawnienie banku do wyznaczania stosowania własnych kursów walutowych oraz obowiązek ich ogłaszania w sposób ogólnie dostępny, w miejscu wykonywania czynności ma podstawę ustawową (art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego);
- Zgodnie z uchwałą nr 51/2002 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 23 września 2002 r. w sprawie sposobu wyliczania i ogłaszania bieżących kursów walut obcych, to na podstawie kursów bankowych, a nie innych podmiotów, wyznaczone są w sposób ściśle arytmetyczny kursy NBP;
- Ustalanie przez Bank kursów walut w sposób dowolny i w oderwaniu od rynku nie jest możliwe, wobec podlegania przez Bank stałemu, ustawowemu i szczegółowemu nadzorowi publicznemu ze strony Komisji Nadzoru Finansowego;
- Kredytobiorcy uprawnieni są *ex lege* do spłaty kredytów indeksowanych do waluty obcej bezpośrednio w walucie, a zatem z pominięciem kursów ustalanych przez Bank w Tabeli Kursów (połowa klientów Banku spłaca zobowiązania bezpośrednio w walucie);
- Kursy kupna i sprzedaży walut zamieszczane w Tabeli są ustalane przez Bank na podstawie Kursów Średnich Międzybankowych pochodzących z niezależnego od Banku

zewnętrznego źródła (z serwisu Reuters o nazwie EIKON) oraz Indeksu Marżowego o konkretnej wartości procentowej;

- Bank ustalając kursy na podstawie serwisu dostarczanego przez Reuters o nazwie EIKON kierował się jego rzetelnością oraz zaufaniem innych podmiotów do Reuters i dostarczanego przez ten podmiot serwisu EIKON;

- Serwis EIKON, podobnie jak inne serwisy dostarczające bieżące i rzetelne informacje rynkowe np. inne serwisy Reuters, [***] czy [***], są serwisami płatnymi - według bieżącej wiedzy Banku, serwisy takie mogą być udostępniane odpłatnie konsumentom po podpisaniu stosownych umów z podmiotami dostarczającymi dane;

- Klienci Banku mają zapewniony dostęp do bieżących i archiwalnych kursów z EIKON, na podstawie których ustalane są przez Bank kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w Tabelach Kursów (aktualnych i archiwalnych), gdyż Bank zdecydował się na publikowanie na swojej ogólnodostępnej stronie kwotowania z systemu EIKON z momentu tworzenia Tabeli Kursów (od 1 września 2016 r.);

- Bank musi mieć zgodę swojego kontrahenta Thomson Reuters na udostępnianie na swojej stronie internetowej bieżących i archiwalnych kursów z EIKON - kursy z EIKON udostępniane na stronie internetowej Banku muszą być zgodne z informacjami otrzymanymi od Thomson Reuters z systemu EIKON - w tym zakresie Bank działa w granicach upoważnienia udzielonego przez Thomson Reuters;

- Walutowy rynek międzybankowy nie ma charakteru zinstytucjonalizowanego, nie jest rynkiem regulowanym czy systemem obrotu, odnosi się do aktywności banków na rynkach pieniężnym, walutowym czy kapitałowym;

- Ze względów operacyjnych nie jest możliwe wskazanie konkretnej godziny i minuty, na który ustalana jest Tabela Kursów Banku - przy poprawnie działających systemach komputerowych w Banku wykonanie całego procesu nie powinno przekroczyć 15 minut;

- Sformułowanie „lub każdej innej która ją zastąpi lub zmieni, dostępnych na moment ustalania Tabeli” w praktyce może wystąpić wyłącznie jako zmiana nazwy z EIKON np. na [***] (to ten sam system) lub skutek zmian technologicznych Reuters zastąpi EIKON

innym serwisem o takich samych lub doskonalszych funkcjonalnościach;

- W chwili implementacji przez Bank klauzul doprecyzowujących zasady ustalania kursów walut obcych (o treści wskazanej w piśmie Banku z dnia 29 marca 2016 roku) do treści obowiązujących umów, klauzule te były uzgodnione przez Bank z Prezesem Urzędu (znał datę ich implementacji);

- Bank wysyłając do konsumentów, będących stroną obowiązujących umów o kredyt hipoteczny, informację o wprowadzeniu do treści tych umów nowych, wcześniej uzgodnionych z Prezesem Urzędu, klauzul doprecyzowujących zasady ustalania kursów walut obcych poniósł koszt wynoszący [***] zł;

W odpowiedzi na pismo Prezesa Urzędu z dnia 13 grudnia 2018 r. oraz w nawiązaniu do wezwania Prezesa Urzędu z dnia 16 listopada 2018 r. Bank wskazał, że:

- Po dniu 17 kwietnia 2016 r. w Banku nie funkcjonowały wzorce umów o kredyt hipoteczny indeksowany lub denominowany do walut obcych oraz umów pożyczki hipotecznej indeksowanej lub denominowanej do walut obcych;

- W przypadku udzielania przez Bank kredytu indeksowanego do waluty obcej lub pożyczki indeksowanej do waluty obcej, Raiffeisen Bank Polska S.A. stosował indywidualne zapisy w umowach;

- W piśmie z dnia 7 stycznia 2019 r. Bank poinformował, że po dniu 17 kwietnia 2016 r. Bank nie zawarł żadnych umów kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty [***] oraz umów pożyczek indeksowanych lub denominowanych do waluty [***]. Bank przekazał zanonimizowane wzorce umów pożyczek indeksowanych lub denominowanych do waluty [***].

W odpowiedzi na pismo Prezesa Urzędu z dnia 5 października 2020 r. Bank przekazał następujące informacje:

- Wymienione wzorce nie są wzorcami obecnie obowiązującymi w Banku, ze względu na fakt, że Bank nie oferuje nowych kredytów ani pożyczek, a obsługuje tylko zawarte umowy;

- Bank poinformował też, że w dniu 23 stycznia 2019 r. zostały wprowadzone w Banku nowe wzory Aneksów zmieniających rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. kredytu/ pożyczki obowiązujących w linii Bankowości Prywatnej. Bank stwierdził też, że nowe wzory Aneksów nie zawierają postanowień dotyczących sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych;

- Bank poinformował, że od dnia 31 maja 2019 r. wprowadził wzorce Aneksów zmieniających rachunek do spłaty kredytu/pożyczki na rachunek [***], zawierających postanowienia dotyczące sposobów ustalania kursów kupna i sprzedaży walut, stosowanych do przeliczania wysokości raty przy umowach kredytów/pożyczek hipotecznych/mieszkaniowych odnoszących się do walut obcych..

- Postanowienia odnoszące się do walut obcych obowiązują w zawartych umowach i nie uległy modyfikacjom po 1 lipca 2016 r.;

- Umowa kredytu/pożyczki czy aneks umowy były przygotowane przez Bank według wzoru obowiązującego w Banku, a po wygenerowaniu dokumentu był on przedstawiany Klientowi w celu zapoznania się z jej treścią, klient miał prawo zgłaszać uwagi do treści, każda uwaga była rozpatrywana indywidualnie;

- Bank w załączeniu do pisma przekazał zanonimizowane przykładowe umowy z kredytobiorcami z postanowieniami dotyczącymi sposobów ustalania kursów kupna i sprzedaży walut, stosowanych do przeliczania wysokości raty o jednakowym brzmieniu;

- W Banku nie funkcjonuje żadna umowa, w której zapisy dotyczące kursów walut byłyby inne niż treści zawarte we wzorcach.

Pismem z dnia 13 lipca 2020 r. Prokuratura Okręgowa w Warszawie, działając na podstawie art. 183 § 1 kodeksu postępowania administracyjnego, zgłosiła swój udział w niniejszym postępowaniu.

W piśmie z dnia 18 listopada 2020 r. Bank poinformował, że:

- odnośnie do Linii Bankowości Prywatnej, Bank posiada w swoim portfelu jedynie umowy kredytu/pożyczki denominowane/indeksowane do waluty obcej zawarte przed 21 lipca 2017 r.

- z dniem 7 listopada 2016 r. wprowadzono nowe wzorce umowne stosowane dla klientów linii Bankowości Prywatnej, które obowiązywały do dnia 21 lipca 2017 r.

W odpowiedzi na pismo Prezesa Urzędu z dnia 12 lutego 2021 r. Bank przekazał następujące informacje:

- Od 31 maja 2019 r. Bank wprowadził nowe wzorce aneksów zmieniających rachunek do spłaty kredytu/pożyczki na rachunek w [***];

- Na dzień doręczenia pisma Bank wykonuje [***] umów o pożyczkę/kredyt hipoteczny (w tym [***] w [***]);

- Klienci Banku mają dostęp do bieżących jak i archiwalnych kursów, na podstawie których ustalane są kursy kupna i sprzedaży obowiązujące w Banku. Publikowane są na stronie internetowej kwotowania z momentu tworzenia tabeli kursów;

W piśmie z dnia 11 marca 2021 r. Bank poinformował, że :

- Obecnie tzw. "kursy Reuters" (ze względu na przekształcenia własnościowe po stronie Reuters Thompson) dostarcza serwis [***];

W odpowiedzi na wątpliwości Prezesa Urzędu wyrażone w wezwaniu Prezesa Urzędu z dnia 24 czerwca 2021 r., pismem z dnia 21 lipca 2021 r. Bank wskazał, że:

- Rozbieżności w zakresie przekazywanych wcześniej informacji dot. braku funkcjonowania w Banku „wzorców umownych o kredyt hipoteczny indeksowany/denominowany do walut obcych” miały związek z podziałem Banku, a następnie jego przejęciem i połączeniem z Raiffeisen Bank International AG oraz z przejęciem obowiązków przez nowych pracowników. Analiza i weryfikacja danych historycznych była w związku z tym utrudniona. Kolejna przyczyna dotyczyła systemów informatycznych oraz podziału dokumentacji pomiędzy bankami;

- W tych okolicznościach Bank przyznał, że w piśmie z dnia 7 stycznia 2019 r. została podana błędna informacja dotycząca braku funkcjonowania w Banku wzorców umów. Bank jednocześnie poinformował, że pismo z dnia 18 listopada 2020 r. zawiera uzupełnione i sprostowane informacje o stosowanych w Banku wzorcach zawierających kwestionowane zapisy;

- Bank stwierdził, że wobec przekształcenia w dniu 3 listopada 2018 r. Raiffeisen Bank Polska S.A. w Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce, Bank nie udziela nowego kredytowania począwszy od dnia 30 października 2018 r. oraz nie stosuje nowych wzorców umów o kredyt/pożyczkę hipoteczną odnoszących się do walut obcych, zawierających postanowienie dotyczące ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży.

W pismach z dnia 11 marca 2021 r, 21 lipca 2021 r, 17 września 2021 r. Bank przekazał dodatkowe informacje i wyjaśnienia, o które wnosili Prezes UOKiK.

Pismem z dnia 6 października 2021 r. Prezes Urzędu zawiadomił Bank oraz Prokuratora o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy. Strona nie skorzystała z przysługującego jej uprawnienia.

Prokurator nie skorzystał z przysługującego mu prawa do zapoznania się z aktami sprawy.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje.

W dniu 31 października 2018 r. nastąpił podział Raiffeisen Bank Polska S.A. poprzez wydzielenie w trybie art. 529 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1526) części majątku Raiffeisen Bank Polska S.A. i przeniesienie go na Bank BGŻ BNP Paribas S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej: BGŻ BNP Paribas) zgodnie z planem podziału z dnia 28 kwietnia 2018 r. Przejęcie skutkowało tym, że Raiffeisen Bank Polska S.A. obsługiwał kredyty hipoteczne dla klientów indywidualnych, a BGŻ BNP Paribas S.A. przejęła pozostałe produkty bankowe dla klientów indywidualnych (tzw. Działalność Podstawowa Banku, m.in. obsługę rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych). W przedmiotowym zakresie (tj. w odniesieniu do Działalności Podstawowej Banku) BGŻ BNP Paribas S.A. wstąpiła w prawa i obowiązki Raiffeisen Bank Polska S.A.

W dniu 3 listopada 2018 r. nastąpiło transgraniczne połączenie Raiffeisen Bank Polska S.A. w zakresie aktywów i pasywów obejmujących pozostałą po podziale przez wydzielenie część jego działalności (tj. działalność hipoteczną) z Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu (dalej: „RBI”). Połączenie nastąpiło zgodnie z planem połączenia Raiffeisen Bank Polska S.A. oraz Raiffeisen Bank International AG z dnia 22 maja 2018 r. W przedmiotowym zakresie (tj. w odniesieniu do działalności hipotecznej) Raiffeisen Bank International AG wstąpił w prawa i obowiązki Raiffeisen Bank Polska S.A.

Na terenie Rzeczypospolitej Polskiej od 5 listopada 2018 r. RBI prowadzi działalność za pośrednictwem Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce (KRS 0000753494).

(dowód: informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego Spółki, k.1203-1217)

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej Bank udzielał kredytów i pożyczek hipotecznych odnoszących się do walut obcych. Bank w okresie od 1 lipca 2016 r. do 21 lipca 2017 r. zawierał umowy pożyczki/kredytów stosując we wzorcach umów kredytów hipotecznych waloryzowanych do walut obcych (do waluty [***] lub do waluty [***] lub do waluty [***]) bądź we wzorcach aneksów, bądź w regulaminach do umów kredytów/pożyczek hipotecznych waloryzowanych do walut obcych (dalej: umowy), w których znajdują się postanowienia dotyczące sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych. Po 17 kwietnia 2016 r. Bank nie oferował umów kredytów hipotecznych waloryzowanych do [***]. Tym samym wskazany okres stosowania wzorców dotyczy okresu, w którym Bank oferował umowy na podstawie wzorców wskazanych w sentencji.

(dowód: pismo Banku z dnia 5 lipca 2016 r. k. 690 i k. 692-693, pismo Banku z dnia 21 lipca 2021 r. k.1346, pismo Banku z dnia 17 września 2021 r., k.1582-1584)

We wzorcach umów stosowanych przez Bank o nazwach:

- we wzorcach dotyczących umów o kredyt hipoteczny/mieszkaniowy z numerami zacinającymi się od sygnatury CRD w Linii Bankowości Prywatnej:

- Regulamin Kredytu Mieszkaniowego dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par.7 ust. 6-11;
- Umowa Kredytu Mieszkaniowego - na budowę - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
- Umowa Kredytu Mieszkaniowego - na zakup nieruchomości - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
- Regulamin Pożyczki Osobistej dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
- Umowa Pożyczki Osobistej - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
- Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. kredytu - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
- Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. pożyczki - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
- w dokumentacji dotyczącej umów o kredyt hipoteczny/mieszkaniowy z numerami zaczynającymi się od sygnatury MG w Linii Bankowości Prywatnej:
  - Regulamin Kredytu Mieszkaniowego w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
  - Regulamin Pożyczki Hipotecznej w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
  - Umowa Pożyczki Hipotecznej - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
  - Umowa Kredytu Mieszkaniowego - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
  - Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. kredytu - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
  - Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. pożyczki - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4

znajdowały się postanowienia umowne o treści:

A. „§7 [...]

8. Kurs kupna i sprzedaży walut, jak również wysokość spreadu walutowego wyznaczone są z uwzględnieniem poniższych zasad:

8.1. Kurs kupna i sprzedaży walut zamieszczany w Tabeli ustalany jest na podstawie:

8.1.1. Kursów Średnich Międzybankowych (KŚM) czyli kwotowań kupna

i sprzedaży walut na rynku międzybankowym, prezentowanych w serwisie informacyjnym Reuters o nazwie EIKON lub każdej innej która ją zastąpi lub zmieni, dostępnych na moment ustalania Tabeli

8.1.2. Kursu Średniego Bankowego (KŚB) wyznaczanego na podstawie Kursów Średnich Międzybankowych

8.1.3. Indeksu Marżowego Banku (IMB) [...]"

w związku z:

B. „§7 [...] 6. Kursy kupna i sprzedaży walut stosowane do uruchomienia, spłaty lub Przewalutowania Kredytu publikowane są w Tabeli Kursów, dostępnej w Oddziałach Banku, na stronie internetowej Banku. Informacje o aktualnych kursach walut można również uzyskać za pośrednictwem Centrum Telefonicznego [...]”

(dowód: wzorce umowne przekazane przez Bank jako załącznik do pisma Banku z dnia 5 lipca 2016 r. k. 869-870, k. 895-896, k. 917, k. 928, k. 953, k. 963-964, k. 970-971, k. 977-978, k.990-991, k. 1010-1011, k. 1029, k. 1038-1039, k. 1044-1045)

Wyżej wymienione postanowienia umowne były stosowane przez Bank od 1 lipca 2016 r. do 21 lipca 2017 r. Bank stosował wzorce umowne o zmiennych nazwach tj.:

„Regulamin Kredytu Mieszkaniowego dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 6 listopada 2016 r.

„Regulamin Kredytu Mieszkaniowego w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 6 listopada 2016 r.

„Regulamin Pożyczki Hipotecznej w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 6 listopada 2016 r.

„Regulamin Pożyczki Osobistej dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 6 listopada 2016 r.

„Regulamin Kredytu Mieszkaniowego dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 7 listopada 2016 r. do 21 lipca 2017 r.

„Regulamin Kredytu Mieszkaniowego w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 7 listopada 2016 r. do 21 lipca 2017 r.

„Regulamin Pożyczki Hipotecznej w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 7 listopada 2016 r. do 21 lipca 2017 r.

„Regulamin Pożyczki Osobistej dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 7 listopada 2016 r. do 21 lipca 2017 r.

„Regulamin Kredytu Mieszkaniowego dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 22 lipca 2017 r. (dla umów zawartych do 21 lipca 2017 r.)

„Regulamin Kredytu Mieszkaniowego w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 22 lipca 2017 r. (dla umów zawartych do 21 lipca 2017 r.)

„Regulamin Pożyczki Hipotecznej w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 22 lipca 2017 r. (dla umów zawartych do 21 lipca 2017 r.)

„Regulamin Pożyczki Osobistej dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna” wzór obowiązujący od 22 lipca 2017 r. (dla umów zawartych do 21 lipca 2017 r.)

Wyżej wymienione postanowienie A było stosowane przez Bank od 1 lipca 2016 r. do 22 stycznia 2019 r. we wzorcach umownych o zmiennych nazwach tj.:

„Umowa Kredytu Mieszkaniowego nr...” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. 6 listopada 2016 r.

„Umowa Pożyczki Hipotecznej nr...” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 6 listopada 2016 r.

„Umowa Pożyczki Osobistej nr...” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 6 listopada 2016 r.

„Umowa Kredytu Mieszkaniowego nr CRD/...../.....” (obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 6 listopada 2016 r.)

„Umowa Kredytu Mieszkaniowego nr CRD/...../.....” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 6 listopada 2016 r.

„Aneks nr ..... z dnia ..... do Umowy Kredytu Mieszkaniowego nr..... z dnia .....” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 22 stycznia 2019 r.

„Aneks nr ..... z dnia ..... do Umowy Kredytu Mieszkaniowego nr..... z dnia .....” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 22 stycznia 2019 r.

„Aneks nr ..... z dnia .....do Umowy Pożyczki Osobistej nr ..... z dnia .....” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 22 stycznia 2019 r. .

„Aneks nr ..... z dnia ..... do Umowy Pożyczki Hipotecznej nr..... z dnia....” wzór obowiązujący od 1 lipca 2016 r. do 22 stycznia 2019 r.

„Umowa kredytu mieszkaniowego nr CRD....” wzór obowiązujący od 7 listopada 2016 r. do 21 lipca 2017 r.

„Umowa Pożyczki Osobistej nr....” wzór obowiązujący od 7 listopada 2016 r. do 21 lipca 2017 r.

„Umowa Kredytu Mieszkaniowego nr CRD...” wzór obowiązujący od 7 listopada 2016 r. do 21 lipca 2017 r.

„Umowa Pożyczki Hipotecznej nr ...” wzór obowiązujący od 7 listopada 2016 r. do 21 lipca 2017 r.

„Umowa Kredytu Mieszkaniowego nr...” wzór obowiązujący od 7 listopada 2016 r. do 21 lipca 2017 r.

Wyżej wymienione postanowienie A jest nadal stosowane przez Bank we wzorcach umownych o zmiennych nazwach tj.:

„Aneks z dnia.... do Umowy Kredytu Mieszkaniowego nr.... z dnia....” wzór obowiązujący od 31 maja 2019 r.

„Aneks nr..... sporządzony w dniu... do Umowy o kredyt hipoteczny nr.... sporządzonej w dniu....” wzór obowiązujący od 31 maja 2019 r.

„Aneks z dnia do Umowy Pożyczki Hipotecznej nr.... z dnia....” wzór obowiązujący od 31 maja 2019 r.

„Aneks nr..... sporządzony w dniu... do Umowy o kredyt hipoteczny nr.... sporządzonej w dniu....” wzór obowiązujący od 31 maja 2019 r.

(dowód: pismo Banku z dnia 21 lipca 2021 r., k. 1400v, k. 1409v, k. 1416v, k. 1423, k. 1497v-1498, k. 1506v, k. 1514-1514v, k. 1521v, k. 1531v, k. 1539v, k. 1546-1546v, k. 1553-1553v, k. 1355, k. 1364, k. 1373, k. 1384, k. 1394v, k. 1431v, k. 1435v, k. 1439, k. 1441v, k. 1450-1450v, k. 1460, k. 1471v, k. 1481, k. 1491v, k. 1560v, k. 1564v, k. 1568v, k. 1572v ; pismo Banku z dnia 17 września 2021 r., k. 1582-1584)

Bank stosował wskazane wzorce do zawierania umów kredytów hipotecznych z konsumentami. Z informacji przekazanych przez Bank wynika, że Konsumenty mieli mieć możliwość zgłaszania zmiany treści postanowień dotyczących sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych. W Banku nie funkcjonuje jednak żadna umowa, w której zapisy dotyczące zasad obliczania kursów byłyby inne niż treści zawarte we wzorcach.

(dowód: pismo Banku z dnia 29 października 2020 r., k. 1256)

Bank w ramach swojej działalności korzystał z serwisu Thomson Reuters Eikon. Wobec przekształceń własnościowych po stronie Thomson Reuters, Bank od dnia 2 listopada 2018 r. korzysta z serwisu informacyjnego [***] jako źródła informacji o bieżących cenach rynkowych na rynku walutowym. Są to narzędzia dostępne dla profesjonalnych podmiotów na rynku tj. instytucji finansowych. Korzystanie z tych systemów jest odpłatne.

(dowód: pismo Banku z dnia 11 marca 2021 r., k. 1279-1280, pismo Banku z dnia 17 września 2021 r., k. 1583, pismo [***] z dnia 29 września 2021 r. k. 1589-1590)

W odpowiedzi na pytanie Prezesa UOKiK zawarte w piśmie z dnia 12 lutego 2021 r. „z uwagi na to, że po wejściu na stronę reuters.pl użytkownik jest przekierowywany na stronę uk.reuters.com, proszę o udzielenie informacji w jaki sposób aktualnie klienci Banku mogą uzyskać dostęp do notowań walut na parach CHF/PLN i EURO/PLN na serwisie, który nazwą odpowiada serwisowi Reuters wskazanemu w postanowieniach umownych analizowanych w toku niniejszego postępowania, a jest prowadzony w języku polskim”

Bank wskazał, że klienci Banku mają zapewniony dostęp do bieżących, jak i archiwalnych kursów, na podstawie których ustalane są przez Bank kursy kupna i sprzedaży walut publikowanych w Tabelach Kursów. Bank publikuje na swojej ogólnodostępnej stronie internetowej kwotowania z momentu tworzenia tabeli kursów. Bank podał również link do sekcji, gdzie zamieszczone są Kursy Średnie międzybankowe.

(dowód: pismo Banku z dnia 11 marca 2021 r., k. 1279)

Na dzień 29 czerwca 2021 r. w okresie od dnia 1 lipca 2016 r. zawartych zostało [***] umów kredytów i pożyczek hipotecznych denominowanych do walut obcych na podstawie wzorca umów, które zawierają postanowienia z pkt. I sentencji (w tym [***] umów kredytów/pożyczek denominowanych do [***], w tym [***][***] kredytu/ pożyczki denominowanej do [***], [***] [***] kredytu/ pożyczki denominowanej do [***]).

Na dzień 29 czerwca 2021 r. od dnia 1 lipca 2016 r. zawartych zostało [***] aneksów do umów kredytów/pożyczek hipotecznych denominowanych do walut obcych (w tym [***] aneksów do umów kredytów/pożyczek hipotecznych denominowanych do [***]; w tym [***] aneksy do umów kredytów/pożyczek hipotecznych denominowanych do [***]).

Ogólne saldo umów, wg stanu na dzień 29 czerwca 2021 r. przedstawia się następująco: dla umów denominowanych do [***] [***] [***], dla umów denominowanych do [***] [***][***], dla umów denominowanych do [***] [***] [***], natomiast do [***] to [***][***].

Przy czym saldo umów, wg stanu na dzień 29 czerwca 2021 r., zawartych od dnia 1 lipca 2016 r. przedstawia się następująco: dla umów denominowanych do waluty [***]: [***][***], dla umów denominowanych do waluty [***]: [***][***].

(dowód: pismo Banku z dnia 21 lipca 2021 r. k.1348, pismo Banku z dnia 17 września 2021 r. k.1584)

Zgodnie ze stanem na dzień 8 marca 2021 r. Bank wykonywał [***] umów kredytów i pożyczek hipotecznych denominowanych do walut obcych w tym [***] umów odnoszących się do waluty [***].

Na dzień 8 marca 2021 r. w ramach zawartych umów kredytów i pożyczek hipotecznych [***] stanowiły umowy kredytów hipotecznych denominowanych do [***] (w tym [***] umów, których spłata następowała w [***]), [***] umowy stanowiły umowy kredytów hipotecznych denominowanych do [***] (w tym [***] umów, których spłata następowała w [***]), [***] umowy stanowiły umowy denominowane do [***] oraz [***] do [***]. Kredyty denominowane do [***] i [***] nie były spłacane w [***].

(dowód: pismo Banku z dnia 11 marca 2021 r., k. 1279)

Prezes Urzędu zważył, co następuje.

Naruszenie interesu publicznego

Stosownie do art. 1 ust. 1 uokik, Prezes UOKiK podejmuje się ochrony interesów konsumentów wyłącznie w interesie publicznym. Interes publiczny dotyczy ogółu, nieokreślonej z góry liczby osób. Jego naruszenie zachodzi zwłaszcza w sytuacji gdy określone działania przedsiębiorcy dotyczą szerszego kręgu uczestników rynku.

W ocenie Prezesa Urzędu, rozpatrywana sprawa ma charakter publiczny, gdyż działania Banku nie dotyczą interesów poszczególnych osób, których sprawy miałyby charakter jednostkowy, indywidualny i niedający się porównać z innymi.

Zachowanie Banku z jednej strony dotyczyło kręgu konsumentów zainteresowanych zawarciem umowy kredytu/ pożyczki hipotecznej, którzy mogli zawrzeć umowę w oparciu o wzorzec umowy, w którym zamieszczone zostały niedozwolone postanowienia umowne. Z drugiej natomiast było skierowane do klientów Banku, w postaci oferowania zawarcia aneksów do umów kredytu na podstawie wzorca umowy, jest skierowane do konsumentów będących już jego klientami. Zachowanie w postaci oferowania aneksów nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanego konsumenta, tylko do członków grupy wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium, jakim jest wykonywanie w relacji z Bankiem umowy o kredyt/ pożyczkę hipoteczną odnoszącą się do waluty obcej.

Postanowienia poddane analizie w niniejszej sprawie ujawniono w umowach o kredyt/ pożyczkę hipoteczną odnoszącą się do walut obcych. Zakłócenia działania instytucji finansowych biorących udział w procesie udzielania kredytów hipotecznych są szczególnie dotkliwe dla konsumentów, gdyż dotyczą produktów skomplikowanych, wiążących się z istotnym i długotrwałym obciążeniem finansowym po stronie konsumentów. W niniejszym

przypadku analizowane postanowienia występują w produktach odnoszących się do walut obcych, a zatem takich, w których występuje ryzyko kursowe. Znaczący wzrost kursów walut spowodował, że spłata kredytów hipotecznych obciążonych ryzykiem walutowym, stała się poważnym balastem dla domowych budżetów kredytobiorców i ich rodzin generując istotny społecznie problem.

Należy jednocześnie podkreślić, że przepisy art. 385¹ k.c. i art. 385³ k.c., które stanowią materialną podstawę do ingerencji Prezesa Urzędu w niniejszej sprawie, stanowią implementację Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich¹ (dalej: Dyrektywa, Dyrektywa 93/13). Interpretacji przytoczonych przepisów Kodeksu cywilnego należy zatem dokonywać w odniesieniu do uregulowań zawartych we wskazanej Dyrektywie. Zgodnie z postanowieniami Dyrektywy, obowiązkiem Państw Członkowskich jest zapewnienie, aby umowy zawierane z konsumentami nie zawierały nieuczciwych warunków². Należy zatem mieć na uwadze, że interes publiczny w niniejszej sprawie wyraża się także *per se* w konieczności zapewnienia i zagwarantowania, by we wzorcach umów stosowanych w relacjach z konsumentami nie były stosowane niedozwolone postanowienia umowne. Jak zauważył Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 października 2012 r., celem kontroli abstrakcyjnej jest ochrona interesu publicznego w postaci zbiorowego interesu konsumentów³.

Z uwagi na to, że w niniejszej sprawie ma miejsce naruszenie przez Bank interesu publicznego, możliwe jest poddanie kwestionowanych działań Banku ocenie w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad. I Ocena zachowania Banku w kontekście naruszenia zakazu stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych

Zgodnie z przepisem art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest stosowanie we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny. Natomiast art. 385¹ § 1 kc stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie są dla niego wiążące, jeśli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Powyższe nie dotyczy postanowień, które określają główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Wobec tego dla stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę we wzorcach umów zawieranych z konsumentami⁴ niedozwolonych postanowień umownych niezbędne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia poniższych przesłanek:

- kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,

---

¹ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, Dz.U.UE.L.1993.95.29.

² Dyrektywa 93/13, preambuła.

³ Sygn. akt I CZ 135/12; tak też: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 17/15: „Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone służy ochronie zbiorowego interesu konsumentów jako elementu interesu publicznego”.

⁴ Konsumentem w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest osoba fizyczna dokonująca z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ kc w związku z art. 4 pkt 12 uokik)

- postanowienia stosowane we wzorcach umów przez przedsiębiorcę nie są indywidualnie uzgodnione,
- postanowienia nie dotyczą sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- postanowienia stosowane we wzorcach umów przez przedsiębiorcę kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,
- postanowienie stosowane przez przedsiębiorcę kształtuje prawa i obowiązki konsumenta rażąco naruszając jego interesy.

Zgodnie z przepisem art. 22¹ kc, za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej także „TSUE”)⁵, status konsumenta ma charakter obiektywny - niezależny od ewentualnej wiedzy, doświadczenia, inteligencji i wykształcenia danej osoby fizycznej.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2018 r. poz. 798) w związku z art. 196 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 650), ilekroć w ustawie tej jest mowa o przedsiębiorcy, pojmuje się przez to w pierwszej kolejności przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 tej ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, handlową, budowlaną, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce jest przedsiębiorcą wpisanym do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie XIII Wydział Gospodarczy pod numerem: 753494. Przedmiotem działalności Banku jest m.in. pozostałe pośrednictwo pieniężne oraz pozostała finansowa działalność usługowa.

Nie ulega zatem wątpliwości, że Bank posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2018 r. poz. 798) w związku z art. 196 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 650). Tym samym, Bank przy wykonywaniu działalności gospodarczej, podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, a jego działania mogą być oceniane w aspekcie naruszenia zakazu stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych.

Postanowienia stosowane we wzorcach umów przez Bank nie są indywidualnie uzgodnione.

---

⁵ M.in. wyrok TSUE z dnia 3 września 2015 r. w sprawie o sygn. C-110/14, pkt. 21; postanowienie TSUE z dnia 19 listopada 2015 r. w sprawie o sygn. C-74/15, pkt 27.

W przypadku postępowania w sprawie stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych przesłanką braku indywidualnego uzgodnienia nie ma znaczenia wobec abstrakcyjnego charakteru kontroli postanowienia wzorca umowy. Prezes UOKiK nie bada w niniejszym postępowaniu konkretnych stosunków istniejących pomiędzy kontrahentami, lecz wzorce umów i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy Bankiem a potencjalnym konsumentem. Nie ma zatem znaczenia, czy jakaś konkretna umowa była między stronami negocjowana ani nawet czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany przy zawieraniu jakiegokolwiek konkretnej umowy. Indywidualne negocjowanie może się bowiem odbywać jedynie w toku zawierania konkretnej umowy z konsumentem w indywidualnej sprawie i z założenia nie może dotyczyć kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy⁶. Kontrola abstrakcyjna obejmuje wzorzec, nie zaś konkretną umowę. Istotny jest zatem fakt, że Bank wprowadził oceniany wzorzec umowy do obrotu poprzez wystąpienie z ofertą zawarcia umowy z jego wykorzystaniem.

Bank w toku postępowania przyznawał, że stosował wzorce umowne. W piśmie z dnia 7 stycznia 2019 r. Bank wskazał jednak, że nie stosował wzorców umów w relacji z konsumentami i co do zasady klient miał możliwość samodzielnego kształtowania treści postanowień umownych dotyczących sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych. Jednakże przesłane przez Bank przykładowe umowy w ocenie Urzędu nie dowodzą, że były to umowy indywidualnie uzgadniane z konsumentami. Jak zresztą wskazał sam Bank, umowy były przygotowane w oparciu o obowiązujący w Banku wzór, a konsumenci mogli zgłaszać do nich ewentualne uwagi. Przekazane umowy nie wskazują jednak na indywidualizację umów, a postanowienia dotyczące kursów walut wskazane w pkt. I Postanowienia o wszczęciu postępowania są prawie identyczne we wszystkich przekazanych umowach. Różnice mają jedynie charakter redakcyjny. W Banku nie funkcjonuje też żadna umowa, w której zapisy dotyczące kursów walut byłyby inne niż treści zawarte we wzorcach.

W ocenie Prezesa Urzędu Bank posługuje się w niniejszym przypadku wzorcami umów. W doktrynie pod pojęciem wzorca umowy rozumie się przygotowane z góry przez proponenta, przed zawarciem umowy, postanowienia kształtujące treść stosunku prawnego wiążącego strony⁷. Oznacza to, że celem stosowania w relacjach z konsumentami wzorców umów jest ukształtowanie w jakiś sposób treści stosunku prawnego. W tym zakresie należy również zwrócić uwagę na przepis art. 3 Dyrektywy, który w ust. 2 wskazuje, że warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Fakt, że niektóre aspekty warunku lub jeden szczególny warunek były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza stosowania niniejszego artykułu do pozostałej części umowy, jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Postanowienia wzorca umowy (bez względu na zastosowaną nazwę) są opracowane jednostronnie i przeznaczone są do masowego stosowania przez tego, kto je ustalił. Przy czym pojęcie „zawarcia umowy” w tym przypadku nie może być rozumiane ściśle i ograniczać się li tylko do zawarcia umowy ale także do zmiany treści umowy w trakcie jej obowiązywania.

---

⁶ Por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 maja 2016 r., sygn. akt VI ACa 222/15.

⁷A. Rzetecka-Gil, Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania - część ogólna. Komentarz do art.384 Kodeksu cywilnego, dostęp: Lex/el. 2011.

Główne świadczenia stron

W świetle art. 385¹ § 1 kc nie można uznać za niedozwolone tych postanowień umowy, które określają główne świadczenia stron, chyba że nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Analiza treści zakwestionowanych postanowień umownych wymaga więc również rozważenia, czy postanowienia umowne określające zasady ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych, można uznać za postanowienia określające główne świadczenia stron. Dopiero w przypadku stwierdzenia, że postanowienia regulują główne świadczenia stron, należy rozważyć, czy zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny.

Za świadczenia główne uznaje się te, które zmierzają bezpośrednio do osiągnięcia celu umowy, tj. bez których nie dochodzi do powstania zobowiązania z danej umowy. Należy jednocześnie wskazać, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego⁸, „zasięg odnośnego pojęcia musi być zawsze ustalany w konkretnym przypadku, z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy. Chodzi tu o określenie świadczeń decydujących o istocie związania stron umową, czyli o to, co dla stron umowy jest najważniejsze. Pojęcie to należy zatem interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do elementów umowy kluczowych przedmiotowo. Przemawia za tym treść przepisu, która nie odnosi się do świadczeń „dotyczących głównych postanowień”, ale „określających” te postanowienia”.

Za główne świadczenia stron umowy kredytu, stosownie do przepisu art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1896), należy uznać oddanie do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Z kolei w odniesieniu do umowy pożyczki, stosownie do przepisu art. 720 kc, za główne świadczenia stron umowy należy uznać świadczenie pożyczkodawcy do przeniesienia na własność biorącego (pożyczkobiorcy) określonej ilości pieniędzy i świadczenie pożyczkobiorcy do zwrotu tej samej ilości pieniędzy.

Zdaniem Prezesa Urzędu, przedmiotowe postanowienia umowne nie określają zatem głównych świadczeń stron. W wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. (sygn. akt I CSK 1049/14) Sąd Najwyższy wprost wskazał, że „postanowienia bankowego wzorca umownego zawierającego uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (klauzula tzw. spreadu walutowego) nie określają głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie kc”⁹. Jednocześnie w wyroku z dnia 18 listopada 2021 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (sygn. akt C-212/20) wskazał, że „o ile prawdą jest, że w pierwszej części pytania pierwszego sąd odsyłający odnosi się do wymogu jasnego i zrozumiałego sformułowania warunków umownych, ustanowionego zarówno w art. 4, jak i w art. 5 dyrektywy 93/13, o tyle spór w postępowaniu głównym nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia z jednej strony oraz usług lub towarów do dostarczenia w zamian z drugiej strony w rozumieniu art. 4 ust. 2 tej dyrektywy, tak że należy rozumieć pierwszą

⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., sygn. akt IV CSK 285/16.

⁹ Stanowisko takie wynika również z innych orzeczeń Sądu Najwyższego: m.in. wyrok z dnia 14 lipca 2017 r., sygn. akt II CSK 803/16; wyrok z dnia 1 marca 2017 r., sygn. akt IV CSK 285/16.

część pierwszego pytania prejudycjalnego jako dotyczącą wyłącznie wykładni wymogu przejrzystości, o którym mowa w art. 5 wspomnianej dyrektywy”.^{10 11}

Postanowienia umowne zakwestionowane w niniejszej sprawie, regulujące zasady ustalania kursów walut obowiązujące w Banku, choć związane z głównymi świadczeniami stron stosunku umownego, odnoszą się jedynie do tego, jak ma być ustalana ich wysokość. Nie sposób jednak nie odnotować, że oceniane w niniejszym postępowaniu postanowienia wpływają na sposób kształtowania wysokości zobowiązań umownych. Nawet zatem gdyby przyjąć, że analizowane postanowienia stanowią główne świadczenie stron to z uwagi na to, że sformułowane są w sposób niejednoznaczny, podlegają ocenie pod kątem abuzywności.

Kształtowanie praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami

W dotychczasowym orzecznictwie dotyczącym uznawania postanowień umowy za niedozwolone kluczowym orzeczeniem, powoływanym w uzasadnieniach wielu późniejszych wyroków, jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r.¹²

Sąd Najwyższy dokonał w nim wykładni art. 385¹ kc wskazując, że rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Obie formuły prawne służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają zakres określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego. W ujęciu proponowanym przez Sąd Najwyższy, wyznacznikiem dobrych obyczajów jest interes konsumenta w stosunku umownym z przedsiębiorcą.

W ocenie Prezesa Urzędu, dobrym obyczajem na gruncie niniejszej sprawy jest kształtowanie przez przedsiębiorcę treści postanowień umownych stosowanych we wzorcach umów, na podstawie których zawierane są umowy z konsumentami, w sposób zapewniający równomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między stronami stosunku umownego oraz niewykorzystywanie przez przedsiębiorcę silniejszej pozycji poprzez ustanawianie warunków umownych niekorzystnych dla konsumentów. Za naruszenie dobrych obyczajów Prezes UOKiK przyjmuje tworzenie postanowień umownych uprawniających Bank do dowolnego ustalania wysokości kursów wymiany walut na potrzeby dokonywania rozliczeń kredytowych.

Analizowane w niniejszym stanie faktycznym postanowienia pozwalają Bankowi wpływać na wysokość świadczeń ustalonych w umowach. Kursy walut, po których przeliczane są raty kapitałowo-odsetkowe kredytów, określone są każdorazowo w tabeli kursów sporządzanej przez Bank, przy czym sposób ustalenia tych kursów jest nieprecyzyjny, a dodatkowo

¹⁰ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18 listopada 2021 r., EU:C:2021:934, sygn. C-212/20, pkt 37

¹¹ Należy jednak podkreślić, że Prezesowi UOKiK jest znane orzecznictwo, które odmiennie odnosi się do tej kwestii, np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r. (III CSK 159/17), w którym Sąd uznał, że klauzula indeksacyjna zawarta w umowie kredytowej może być uznana za określającą główne świadczenia stron.

¹² Sygn. akt I CK 832/04.

zależy od czynników arbitralnie przyjętych przez Bank. Oznacza to, że w omawianym przypadku przedsiębiorcy została przyznana jednostronna możliwość ustalania kryteriów oddziałujących na wysokość świadczenia konsumentów.

Zgodnie z „Kodeksem Etyki Bankowej”¹³, Bank w stosunkach z Klientami i przy wykonywaniu czynności na rzecz Klientów, powinien działać zgodnie z zawartymi umowami, w granicach dobrze pojętego interesu własnego i z uwzględnieniem interesów Klientów. Bank nie może wykorzystywać swego profesjonalizmu w sposób naruszający interesy Klientów (pkt 1.3).

Do poszanowania ochrony interesów klientów odwołuje się także „Kanon Dobrych Praktyk Rynku Finansowego”¹⁴ rekomendowany przez Komisję Nadzoru Finansowego. Jedną z zasad wyrażonych w Kanonie jest ta, zgodnie z którą podmiot finansowy działa uczciwie i rozważnie, z poszanowaniem słusznego interesu klientów i dobra rynku finansowego, oraz nie nadużywa swojej dominującej pozycji wynikającej z przewagi zasobów, w tym kwalifikacji lub kompetencji osób działających w jego imieniu (pkt 1 Uczciwość).

Rażące naruszenie interesów konsumentów

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2016 r.¹⁵, „ocena, czy dane postanowienie wzorca umowy, kształtując prawa i obowiązki konsumenta, „rażąco” narusza interesy konsumenta (art. 385¹ § 1 kc), uzależniona jest od tego, czy wynikająca z tego postanowienia nierównowaga praw i obowiązków stron (nierównowaga kontraktowa) na niekorzyść konsumenta jest istotna, znacząca. (...) Znacząca nierównowaga kontraktowa na niekorzyść konsumenta pozostaje sprzeczna z dobrymi obyczajami (wymogami dobrej wiary - por. art. 3 ust. 1 Dyrektywy 93/13), gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem tej nierównowagi”.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że konsumenci są faktycznie słabszą stroną stosunku umownego w relacji z przedsiębiorcą - w tym przypadku bankiem. Przewaga banku polega m.in. na możliwości kształtowania postanowień wzorców umów stosowanych w obrocie z konsumentami. Konsument posiada jedynie możliwość podjęcia decyzji, czy do umowy przystąpić. Należy również mieć na uwadze, że charakter umów kredytu/pożyczki hipotecznej odnoszących się do walut obcych wiąże się ze znacznym skomplikowaniem, a dodatkowo nabycie tego typu produktów pociąga za sobą długotrwałe zobowiązania finansowe po stronie konsumentów.

W związku z powyższym, konieczne jest, aby ponoszone przez konsumentów koszty związane z zawarciem i wykonywaniem umów, oparte były na obiektywnych i dostępnych dla nich kryteriach. Sposób ich ustalania musi być możliwy do zweryfikowania przez konsumentów pod kątem prawidłowości. Prezes Urzędu stoi na stanowisku, że przedsiębiorca powinien zapewnić konsumentom możliwość przewidzenia, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, konsekwencji ekonomicznych wynikających dla nich

---

¹³ Kodeks Etyki Bankowej (Zasady Dobrej Praktyki Bankowej) przyjęty na XXV Walnym Zgromadzeniu ZBP w dniu 18 kwietnia 2013 r.

¹⁴ Uchwała Nr 99/08 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 18 marca 2008 r. w sprawie rekomendacji stosowania Kanonu Dobrych Praktyk Rynku Finansowego.

¹⁵ Sygn. akt I CSK 125/15.

z danego postanowienia umownego¹⁶. W niniejszej sprawie, rażąco naruszenie interesów konsumentów polega na wprowadzeniu niekorzystnej dla konsumentów dysproporcji ich praw i obowiązków wynikających z umowy, objawiającej się możliwie niekorzystnym ukształtowaniem ich sytuacji ekonomicznej, zależnej od woli Banku oraz na braku pewności co do skutków wynikających dla konsumenta z niejednoznacznego ukształtowania badanych postanowień umownych.

Bank w piśmie z dnia 4 grudnia 2017 r. wskazał, że kredytobiorcy uprawnieni są ex lege do spłaty kredytów indeksowanych do waluty obcej bezpośrednio w walucie, a zatem z pominięciem kursów ustalanych przez Bank w Tabeli Kursów (połowa klientów Banku spłaca zobowiązania bezpośrednio w walucie). Tym samym Bank nie zobowiązuje konsumentów do korzystania z własnej Tabeli kursowej. Odnosząc się do argumentów prezentowanych przez Bank, należy wskazać, że przedsiębiorcy nie mogą tłumaczyć i usprawiedliwiać stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów tym, że konsumenci mogliby skorzystać z innych rozwiązań przyznanych na mocy obowiązujących regulacji prawnych. Co nie mniej istotne, okoliczności podnoszone przez Bank takie jak: ewentualna możliwość spłaty przez konsumenta rat kredytu bezpośrednio w walucie obcej, do której odnosi się kredyt (wykonywanie umowy), istnienie regulacji prawnych, nie mają znaczenia wobec charakteru kontroli dokonywanej przez Prezesa Urzędu. Jeszcze raz trzeba podkreślić, że kontrola abstrakcyjna oznacza kontrolę dokonywaną w oderwaniu od konkretnych stosunków umownych i okoliczności ich powstania¹⁷.

Jak wskazuje się w doktrynie¹⁸, „zamieszczenie we wzorcu kilku wariantów postanowienia, spośród których konsument może dokonać wyboru przy zawieraniu umowy przy wykorzystaniu danego wzorca, nie powoduje, że postanowienia te wymykają się kontroli abstrakcyjnej”. Podkreślenia wymaga, że - stosownie do treści przepisu art. 23a uokik - zakazane jest stosowanie we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych. Oznacza to, że wszelkie postanowienia zawarte we wzorcach umów stosowanych w obrocie z konsumentami powinny być sformułowane w sposób nieabuzywny i uczciwy. W tym miejscu należy wskazać, że wyborem z pewnością nie można nazwać sytuacji, w której jedną z alternatyw pozostaje postanowienie umowne o charakterze abuzywnym.

W odniesieniu do powyższego należy w pełni podzielić stanowisko Sądu Apelacyjnego w Warszawie VII Wydział Gospodarczy zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 grudnia 2017 r. (sygn. akt VII ACa 1036/17): „Zasadnie jednak podnosili powodowie, iż w rzeczywistości jest to wybór między opcją abuzywną a opcją uczciwą, bowiem możliwość skorzystania z dozwolonego postanowienia, w żaden sposób nie wyłącza niedozwolonego charakteru drugiego z nich. Wszystkie postanowienia umowy i regulaminu muszą być zgodne z dobrymi obyczajami i nienaruszające interesów konsumenta. (...) Prawo do spełnienia świadczenia w walucie waloryzacji (art. 69 ust 3 ustawy [Prawo bankowe - *przyp. UOKiK*]) nie uchyla zatem abuzywnego charakteru przedmiotowych postanowień, gdyż każdy z wariantów spłaty musi być zgodny z prawem konsumenckim.”

¹⁶ Tak też: wyrok TSUE z dnia 23 kwietnia 2015 r., sygn. C-96/14, pkt 41; wyrok TSUE z dnia 20 września 2018 r., sygn. C-51/17, pkt 78.

¹⁷ Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 17/15.

¹⁸ K. Osajda, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów (art. 23a - 23d i 99a - 99f). Komentarz, 2020 r., dostępne: Legalis.

Na marginesie, należy wskazać, że zgodnie z orzecnictwem TSUE¹⁹ oraz powszechnie prezentowanym przez Prezesa Urzędu stanowiskiem²⁰, niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumentów już od momentu zawarcia ich w umowie, natomiast dla oceny ewentualnej abuzywności danego postanowienia umownego bez znaczenia pozostaje sposób jego wykonywania. Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r. (sygn. III CZP 29/17) uznał, że sądy powinny dokonywać oceny nieuczciwego charakteru postanowień umowy na moment zawarcia umowy, a nie rozpatrywać to, w jaki sposób umowy są lub były wykonywane w oparciu o dane niedozwolone postanowienie umowne²¹.

W ocenie Prezesa Urzędu, zakwestionowane w niniejszym postępowaniu klauzule dotyczące spłaty rat kapitałowo-odsetkowych po uprzednim ich przeliczeniu według określonego kursu walut bez wątplenia kształtują obowiązki konsumentów w tym zakresie. Dokonując wykładni literalnej pojęcia „kształtowania” należy rozumieć je jako „wpływanie na coś²²”. Jednocześnie postanowienia umowne regulujące sposób wyliczania wysokości kursów walut dopełniają treść postanowień nakładających na konsumentów obowiązek spłaty rat kapitałowo-odsetkowych, łącznie określając zasady wykonywania umowy kredytu i kształtując obowiązki konsumentów w tym zakresie.

Szczególne elementy kontroli abstrakcyjnej

Jak już wskazywano, kontrola abstrakcyjna polega na analizowaniu postanowień zawartych bezpośrednio we wzorcach umów, w oderwaniu od umów faktycznie zawartych z klientami na ich podstawie. Jednocześnie zgodnie ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 27 marca 2018 r. (sygn. akt VII AGa 826/18), „Zgodnie z art. 385² kc oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Jednakże w przedmiotowej sprawie przepis ten nie mógł znaleźć zastosowania, albowiem w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone dokonuje się abstrakcyjnej oceny wzorca umowy celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc. Sąd nie bada więc konkretnych stosunków umownych, lecz wzorzec i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy pozwanym a potencjalnym konsumentem”.

¹⁹ Np. wyrok TSUE z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawach połączonych o sygn. C-154/15, C-307/15 i C-308/15, pkt 6; wyrok TSUE z dnia 26 stycznia 2017 r., sygn. C-421/14, pkt 61; wyrok TSUE z dnia 14 marca 2013 r., sygn. C-415/11, pkt 7.

²⁰ Stanowisko wielokrotnie wyrażane przez Prezesa Urzędu w wydawanych istotnych poglądach (dostępne pod adresem: https://uokik.gov.pl/istotny_poglad_w_sprawie.php), Komunikat prasowy z dnia 10 kwietnia 2017 r. (dostępny pod adresem: <https://finanse.uokik.gov.pl/chf/kalendarium/kredyty-hipoteczne-wyrazone-w-walutach-obcych-dzialania-uokik.-odpowiedzi-na-najczestsze-pytania-konsumentow>), komunikat prasowy z dnia 9 maja 2017 r. (dostępny pod adresem: <https://finanse.uokik.gov.pl/ufk/kalendarium/stanowisko-prezesa-uokik>).

²¹ Uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r. (sygn. III CZP 29/17): „Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy”.

²² <https://sjp.pwn.pl/slowniki/kszt%C5%82towa%C4%87.html>.

Jak wskazuje się w doktrynie²³, „Kryteria oceny postanowień wzorców umownych wyrażone w art. 385² kc nie znajdują w pełni zastosowania w przypadku oceny abstrakcyjnej postanowień umownych. Kontrola abstrakcyjna dokonywana jest w oderwaniu od faktu zawarcia konkretnej umowy pomiędzy stronami, dlatego też taka ocena z istoty rzeczy nie może być dokonywana według stanu z chwili zawarcia umowy. Abstrakcyjny charakter oceny wyklucza również możliwość uwzględniania okoliczności o charakterze subiektywnym. Niewątpliwie natomiast dokonując oceny abstrakcyjnej, trzeba uwzględniać treść całej umowy oraz całość danego wzorca umownego inkorporowanego na podstawie art. 384 kc”.

Źródłem ograniczonego zastosowania art. 385² kc w ramach kontroli abstrakcyjnej jest brzmienie art. 4 ust. 1 Dyrektywy 93/13, zgodnie z którym „Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w czasie wykonania umowy, do wszelkich okoliczności związanych z wykonaniem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna.” W art. 7 Dyrektywy określono natomiast zręby kontroli abstrakcyjnej.

Zgodnie z art. 385 § 2 kc „Wzorzec umowy powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały. Postanowienia niejednoznaczne tłumaczy się na korzyść konsumenta. Zasady wyrażonej w zdaniu poprzedzającym nie stosuje się w postępowaniu w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.” Z powyższego przepisu wynika, że badane postanowienia należy wyklądać przede wszystkim literalnie, ze wszelkimi konsekwencjami jakie niosą ze sobą sformułowania w nim zawarte. Z postanowień omawianych w niniejszej decyzji nie wynika także, że w danym momencie na świecie występuje wyłącznie jeden obiektywny rynkowy kurs walutowy, jak również sformułowanie postanowień nie daje konsumentowi wskazówek, zgodnie z którymi mógłby uznać, że ma możliwość zweryfikowania kursu Banku w innych powszechnie dostępnych źródłach, jak ekonomiczne serwisy i portale internetowe. Brzmienie badanego postanowienia bez obudowania go wiedzą, którą posiada Bank jako profesjonalista, nie pozwala na uznanie, że zawiera określenia niosące ze sobą jednoznaczną identyfikację dla konsumenta.

W trybie kontroli abstrakcyjnej ocenie podlega treść postanowienia wzorca, a nie sposób jego wykorzystania, czy jego powszechność w analogicznych wzorcach umowy innych firm konkurencyjnych. Ocena postanowienia wzorca umowy następuje w oderwaniu od warunków ekonomicznych i gospodarczych działalności prowadzonej przez przedsiębiorcę. Nieistotne są również kwestie sposobu organizacji lub specyfikacji działalności prowadzonej przez przedsiębiorcę, którego wzorzec podlega kontroli w tym trybie.

Ad A

Stosowane w dalszym ciągu przez Bank postanowienie przyznaje Bankowi uprawnienie do jednostronnego wpływania na wysokość świadczeń ustalonych w umowie. Kursy zarówno kupna, jak i sprzedaży waluty, po których przeliczane są raty kredytu, określone są każdorazowo w Tabelach kursów Banku sporządzanych przez Bank. Oznacza to, że w omawianym przypadku, wyłącznie jednej stronie stosunku prawnego (tj. przedsiębiorcy), została przyznana możliwość ustalania kryteriów oddziałujących na wysokość

---

²³ M. Gutowski, Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 353-626, Warszawa 2019, dostępne: Legalis.

świadczenia stron. W ocenie Prezesa Urzędu, ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem i wykonywaniem umowy powinny być oparte na obiektywnych i dostępnych dla konsumenta kryteriach, a sposób ich ustalania musi być możliwy do zweryfikowania przez konsumenta pod kątem prawidłowości.

Stosowane przez Bank kursy wyliczane są na podstawie „Kursów Średnich Międzybankowych (KŚM) czyli kwotowań kupna i sprzedaży walut na rynku międzybankowym, prezentowanych w serwisie informacyjnym Reuters o nazwie EIKON lub każdej innej która ją zastąpi lub zmieni, dostępnych na moment ustalania Tabeli” (§7 pkt 8.1.1. kwestionowanych wzorców - numeracja może być w inna w zależności od dokumentu). Przy ustanawianiu kursów walut, Bank korzysta zatem z systemów transakcyjnych używanych odpłatnie przez profesjonalnych uczestników rynku. Konsument ma tym samym ograniczony dostęp do danych znajdujących się w powyższym systemie transakcyjnym, a w konsekwencji nie ma praktycznej możliwości zweryfikowania prawdziwości i poprawności danych prezentowanych przez Bank. Jak Bank sam wyjaśnił, klienci Banku mają zapewniony dostęp do bieżących i archiwalnych kursów oraz kwotowania z momentu tworzenia tabeli kursów jedynie korzystając z ogólnodostępnej strony internetowej Banku. Konsument nie ma więc możliwości pozyskania takiej samej informacji jaką ma Bank, korzystając z innego publicznie dostępnego serwisu, choćby anglojęzycznego.

W wyroku z dnia 18 listopada 2021 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (sygn. akt C-212/20) wskazał, że konsument powinien mieć faktycznie możliwość zapoznania się ze wszystkimi warunkami umowy. Trybunał stwierdził również, że „art. 5 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę”.²⁴

Co prawda Bank wskazał, że kursy te są prezentowane przez serwis informacyjny Reuters o nazwie EIKON, jednak w postanowieniu nie zostało sprecyzowane, w jaki sposób należy rozumieć wyrażenie „serwis informacyjny Reuters o nazwie EIKON” (m.in. brak jest jakiegokolwiek informacji na temat tego, w którym dokładnie miejscu konsument może znaleźć opublikowane kursy walut obcych stanowiące źródło ustalania kursów walut w Banku i z jakiego konkretnie serwisu Bank korzysta). Nie jest również jasne i określone, czy pod pojęciem „serwis informacyjny Reuters o nazwie EIKON” rozumieć należy np. stronę internetową www.reuters.com czy jakiegokolwiek inne źródło informacji powiązane z agencją Reuters. Od 2 listopada 2018 r. Bank, ze względu na przekształcenia własnościowe po stronie Reuters, korzysta z innego serwisu informacyjnego tj. [***].

Należy zwrócić uwagę, iż użyty w treści przedmiotowego postanowienia termin „rynek międzybankowy” jest terminem nieostrym, który nie został zdefiniowany w treści umowy. Dodatkowo, źródło stosowanych przez Bank „kwotowań kupna i sprzedaży walut” również nie zostało określone w sposób precyzyjny, a dodatkowo pojęcie to nie znajduje odzwierciedlenia w przepisach prawa ani w żadnych innych obiektywnych i dostępnych źródłach informacji. Nazwa „serwis informacyjny Reuters o nazwie EIKON” przez

---

²⁴ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18 listopada 2021 r, EU:C:2021:934, sygn. C-212/20, pkt 55

przeciętnego konsumenta może być odczytywana jako odwołanie do kursów publikowanych w treści serwisów reuters.com, reuters.pl lub innych serwisów związanych z marką Reuters. Jednakże Bank, jak wskazano już wyżej, ustala wysokości stosowanych przez siebie kursów walut obcych w oparciu o kursy dostarczane przez Thomson Reuters Europe S.A. oddział w Polsce (obecnie przez jego następcę prawnego [***]).

Jak wynika z powyższego, przy ustanawianiu kursów walut, Bank korzysta z systemów transakcyjnych używanych odpłatnie, przede wszystkim przez profesjonalnych uczestników rynku. W związku z tym konsumenci mają ograniczony dostęp do danych znajdujących się w powyższym systemie transakcyjnym, a w konsekwencji nie mają praktycznej możliwości zweryfikowania prawdziwości i poprawności danych prezentowanych przez Bank. Jak Bank sam wyjaśnił, dane w serwisie reuters.com są publikowane z opóźnieniem, więc konsument nie ma możliwości pozyskania takiej samej informacji jaką ma Bank, korzystając z publicznie dostępnego serwisu, jak Bank określa wysokość kursów walut. Rodzi to uzasadnione ryzyko, że kursy walut są ustalane przez Bank w arbitralny i nieprzewidywalny dla konsumentów sposób. W ocenie Prezesa Urzędu, Bank ustalając kursy walut obcych, po których przeliczane są raty kapitałowo-odsetkowe kredytu, musi opierać się na obiektywnych, dostępnych i możliwych do zweryfikowania przez konsumenta danych.

Od września 2016 r. Bank publikuje na swojej stronie internetowej wysokość kursów dostarczanych przez Thomson Reuters (obecnie [***]). Niemniej jednak w związku z faktem, że notowania te nie są publikowane w jakimkolwiek obiektywnym źródle (niezależnym od Banku), Bank w każdym wypadku posiada możliwość ingerencji w wysokość prezentowanych kursów, uzyskując tym samym możliwość pobierania dodatkowego wynagrodzenia. Rodzi to uzasadnione ryzyko, że kursy dewiz są ustalane w arbitralny i nieprzewidywalny dla konsumentów sposób. W ocenie Prezesa Urzędu, Bank ustalając kursy walut obcych, po których przeliczane są raty kapitałowo-odsetkowe kredytu, musi opierać się na obiektywnych, dostępnych i możliwych do zweryfikowania przez konsumenta danych.

Konsumenci mają ograniczoną możliwość dostępu do danych znajdujących się w powyższym systemie transakcyjnym, zatem nie mogą zweryfikować prawdziwości i poprawności danych prezentowanych przez Bank. Argumenty Banku jakoby wyznaczenie stosowanych własnych kursów walutowych było uprawnieniem Banku oraz obowiązkiem ich ogłaszania w sposób ogólnie dostępny, w miejscu wykonywania czynności, ma podstawę ustawową, w ocenie Prezesa UOKiK, nie są słuszne. W ocenie Prezesa Urzędu, Bank ustalając kursy walut obcych, po których przeliczane są raty kapitałowo-odsetkowe kredytu, musi opierać się na obiektywnych, dostępnych i możliwych do zweryfikowania przez konsumenta danych.

Na marginesie wskazać należy, że po wejściu na stronę www.reuters.pl użytkownik jest przekierowywany na stronę <https://www.reuters.com/>, która jest międzynarodowym serwisem informacyjnym dostępnym jedynie w wersjach obcojęzycznych, który tylko w zakładce „currencies” na stronie <https://www.reuters.com/markets> podaje informacje o kursach walut, co może utrudniać konsumentom wyszukanie potrzebnych danych celem weryfikacji kursu waluty określonego przez Bank.

W związku z powyższymi okolicznościami, konsument na podstawie otrzymanych postanowień wzorca umowy nie jest w stanie stwierdzić jaki podmiot odpowiedzialny jest za przygotowanie kursów wyjściowych, które następnie przeliczane są przez Bank w celu otrzymania ostatecznego kształtu Tabeli kursów. Poza brakiem precyzyjnego określenia podmiotu dostarczającego kursy wyjściowe, Bank nie wyjaśnia w sposób jednoznaczny jak wyznaczone są wartości będące podstawą do dokonywania dalszych przeliczeń. Określenie „rynek międzybankowy” nie odnosi się bowiem do żadnego konkretnego i ogólnodostępnego źródła, które może być zweryfikowane przez konsumenta. Określenie to może odnosić się zarówno do wartości walut obowiązujących w danym okresie (także niesprecyzowanym) na rynku giełdowym jak również do wartości ustalanych dwustronnie przez danych uczestników rynku bankowego. W efekcie konsument nie jest informowany w sposób precyzyjny jakie jest rzeczywiste źródło wykorzystywanych kursów walut.

Należy również zwrócić uwagę, iż sformułowanie „lub każdej innej która ją zastąpi lub zmieni, dostępnych na moment ustalania Tabeli” również wpływa na abuzywność tego postanowienia. Z jednej strony „moment ustalania Tabeli” nie został w treści analizowanych wzorców sprecyzowany, co sprawia, iż Bank posiada swobodę co do jego ustalenia. Ponadto przyznanie Bankowi swobody co do ewentualnego wyboru innego źródła dostarczanych mu kursów wyjściowych (wykorzystywanych do ustalania Tabel kursów), w tym także wyboru podmiotu, który je dostarcza, również należy uznać za naruszające dobre obyczaje oraz interes konsumenta (gdyż tak należy rozumieć literalne brzmienie wskazanego postanowienia). Konsument nie ma przy tym żadnej gwarancji i pewności, że wybrane przez Bank źródło będzie obiektywne, dostępne i możliwe do weryfikacji. W ocenie Prezesa Urzędu, w omawianym przypadku konsument może być narażony na nieprzewidywalne zmiany dotyczące istotnego parametru umownego, bez możliwości zweryfikowania ich zasadności w oparciu o jakiegokolwiek obiektywne kryteria. Należy także podkreślić, że omawiane postanowienie przyznaje Bankowi uprawnienie do arbitralnego i dowolnego wyboru innego źródła danych, w oparciu o które ustalone są kursy walut w Banku, natomiast konsument nie ma żadnego wpływu na tę decyzję. Nie bez znaczenia pozostaje również to, że Bank nie wskazał, w jaki sposób oraz w jakim czasie przekazałby konsumentom informację na temat innego źródła danych stanowiących podstawę ustalania kursów walut. Bank zachowuje tym samym jednostronne uprawnienie do zmiany dotychczasowego sposobu ustalania kursów, które następnie wykorzystuje do tworzenia Tabel.

W tym kontekście nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem Banku wskazującym, że sformułowanie „lub każdej innej która ją zastąpi lub zmieni, dostępnych na moment ustalania Tabeli” w praktyce może wystąpić wyłącznie jako zmiana nazwy z EIKON np. na [***] lub wskutek zmian technologicznych Reuters zastąpi EIKON innym serwisem o takich samych lub doskonalszych funkcjonalnościach.

(dowód: pismo Banku z dnia 4 grudnia 2017 r., k. 1161)

Z treści wskazanego postanowienia nie wynikają żadne obiektywne przesłanki, na podstawie których Bank mógłby zadecydować o zmianie serwisu, z którego pozyskiwane są dane do ustalania kursów w Tabeli. W związku z tym taką decyzję Bank może podjąć arbitralnie, uniemożliwiając konsumentowi weryfikację poprawności takiej modyfikacji.

Nie ulega więc wątpliwości, że Konsument zawierając umowę na podstawie wskazanego wzorca traci na przyszłość uprawnienie do wyrażenia sprzeciwu wobec zmiany sposobu ustalania kursu. W związku z treścią przedmiotowego postanowienia możliwa jest bowiem sytuacja, w której Bank dokona zmiany podmiotu dostarczającego mu zestawienia kursowe

być też zmiany systemu zapewniającego dostęp do takich kursów bez dokonywania zmiany wzorca. Takie rozwiązanie narusza dobre obyczaje oraz interes konsumenta, gdyż konsument nie może mieć pewności, że zasady ustalania kursu na które wyraził zgodę przy zawieraniu umowy nie ulegną w przyszłości zmianie w zakresie źródła, z którego korzysta Bank w toku dokonywania własnych wyliczeń kursów.

Ponadto, zgodnie z analizowanym postanowieniem, Bank zachowuje możliwość ustalenia obowiązujących kursów walut w dowolnie wybranym przez siebie momencie. W treści wzorców umów brak jest bowiem klauzuli precyzującej, na który moment Bank ustala wiążące w danym dniu (lub też dłuższym odcinku czasu) kursy walut, oraz kursy z której godziny (kursy z systemu EIKON) wybierze do sporządzenia tabel. Jedynym postanowieniem odnoszącym się pośrednio do momentu publikacji stosowanych kursów walut jest § 12 pkt 3 kwestionowanych wzorców (numeracja może różnić się w zależności od wzorca)²⁵.

Należy stwierdzić, że analizowane postanowienie może przyznawać Bankowi uprawnienie do dokonywania omawianych zmian w momencie, który będzie korzystny ekonomicznie dla Banku. Konsument nie ma przy tym żadnej gwarancji, że w sytuacji odwrotnej -korzystnej dla konsumenta - Bank zmodyfikuje obowiązującą Tabelę.

W konsekwencji konsumenci nie otrzymują jasnej i jednoznacznej informacji na temat tego, jaka konkretnie liczba Tabel będzie obowiązywać danego dnia. Na mocy kwestionowanej klauzuli Bank przyznaje sobie prawo do ustalania dowolnej liczby Tabel obowiązujących w każdym dniu roboczym w zależności od własnych potrzeb i korzyści. Istnieje więc możliwość, że Bank będzie narzucać konsumentom takie dane, które będą dla niego najkorzystniejsze. Tym samym, omawiane postanowienie pozwala Bankowi na swobodne kształtowanie wysokości zadłużenia konsumentów.

Ad B

Kształt tego postanowienia sprawia, że Bank jest zobowiązany do publikacji Tabeli, jednak w żaden sposób nie doprecyzuje momentu ustalenia kursu. Bank zachowuje możliwość narzucania konsumentom takich danych, które będą dla niego najkorzystniejsze z uwagi na swobodę wyboru momentu, w którym zostanie ustalony kurs (moment sporządzenia Tabeli). W związku z powyższym, a więc brakiem określenia chwili momentu sporządzenia Tabeli w związku z brzmieniem postanowienia A, daje to możliwość właściwie arbitralnego kształtowania wysokości zadłużenia konsumentów przez Bank.

Bank narusza tym samym równowagę kontraktową pomiędzy stronami umowy stosując przedmiotowe postanowienie, które umożliwia podejmowanie jednostronnej decyzji o tym, na jakich zasadach i w którym momencie ustalany będzie kurs walutowy. Takie ukształtowanie stosunku umownego narusza interes konsumenta, z uwagi na fakt, iż to Bank posiada jednostronne uprawnienie do wyboru kursu stosowanego do waloryzacji kwoty kredytu bądź poszczególnych rat kapitałowo-odsetkowych.

Ponadto w toku postępowania Bank wskazywał, że jest zobowiązany do wskazania w treści umów szczegółowych zasad określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu/pożyczki, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu/pożyczki zgodnie z art. 69 ust. 2 pkt 4a Prawa bankowego (dalej: Prawo

---

²⁵ „Tabela kursów oraz wysokość zastosowanego przez Bank Indeksu Marżowego Banku w Tabeli Kursów są publikowane w każdym Dniu Roboczym najpóźniej do godziny 9:00 na stronie internetowej Banku i są dostępne w placówkach Banku.”

bankowe). W ocenie Prezesa Urzędu powyższa argumentacja nie może zostać uznana za słuszną. Przepis obliguje do skonstruowania pewnego typu postanowień w umowie, nie wskazuje jednak jak konkretnie mają one brzmieć. Przepis ten określa bowiem pewne ramy, które trzeba wypełnić treścią. To właśnie owa treść podlega kontroli Prezesa UOKiK pod kątem abuzywności.

(dowód: pismo Banku z dnia 4 grudnia 2017 r. k. 1152)

Należy stwierdzić, iż w sytuacji, w której konsument posiadałby wiedzę na temat precyzyjnego momentu, w którym kursy walut ustalane są na podstawie ogólnodostępnych, niezależnych od Banku źródeł, byłby w stanie z jednej strony przewidzieć kiedy obowiązujące kursy mogą ulec zmianie a z drugiej zweryfikować prawidłowość dokonywanych przez Bank wyliczeń, w tym określić jaka była wysokość naliczonego przez niego wynagrodzenia (np. kwot pobranych poza tzw. „spreadem” - czyli różnicą pomiędzy kursem sprzedaży a kursem kupna waluty). Znajomość podmiotu ustalającego kursy stosowane do przeliczeń, a także wiedza na temat źródła wykorzystywanego do opracowania zestawów tychże wartości, gwarantują, iż konsument będzie miał pełną świadomość tego, w jaki sposób dochodzi do rozliczenia spłacanego przez niego kredytu, a jednocześnie będzie posiadał możliwość weryfikacji czy Bank dokonuje przeliczeń w sposób prawidłowy. Przy opisanym wyżej kształcie analizowanego postanowienia, a także przy braku dodatkowych klauzul w treści wzorca (odnoszących się do momentu wyznaczenia kursu) jest to niemożliwe.

Powyższe okoliczności prowadzą do wniosku, że postanowienia stosowane przez Bank dotyczące zasad ustalania kursów wymiany walut są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów. Analizowane postanowienia wprowadza rażąco dysproporcję praw i obowiązków stron, przyznając jedynie jednej z nich uprawnienie do dowolnego ustalania kryteriów wpływających na wysokość świadczeń stron, przy jednoczesnym odebraniu drugiej stronie możliwości do weryfikowania poprawności działania silniejszej strony umowy.

W toku postępowania Bank zaznaczył, że w każdym przypadku sporządzenia nowej Tabeli Kursów, Klienci Banku są o niej informowani na stronie internetowej Banku (obecny adres to: <https://www.rbinternational.com.pl/>). Jednakże, z przekazanych wzorców umów wynika, że kursy kupna i sprzedaży walut stosowane do uruchomienia, spłaty lub Przewalutowania Kredytu publikowane są w Tabeli Kursów dostępnej w Oddziałach Banku, na stronie internetowej Banku. Informacje o aktualnych kursach walut można również uzyskać za pośrednictwem Centrum Telefonicznego. Bank nie wskazał ponadto, w jaki sposób oraz w jakim czasie przekazałby konsumentom informację na temat źródła danych stanowiących podstawę ustalania kursów walut w przypadku braku możliwości korzystania ze strony internetowej Reuters.

Również sposób działania NBP nie jest istotny z punktu widzenia niniejszej sprawy, gdyż jej przedmiotem jest stosowanie przez Bank, we wzorcach umów zawieranych z konsumentami, niedozwolonych postanowień umownych, a nie (jak zdaje się podnosić Bank) metodologia wyliczania i ogłaszania bieżących kursów walut obcych kursów walut przyjęta przez Narodowy Bank Polski.

W toku postępowania Bank podnosił, że Postanowienie Umowne przed jego implementacją do treści obowiązujących umów o Kredyt Hipoteczny było wynikiem prowadzonej przez Bank współpracy z Prezesem Urzędu w trakcie postępowania wyjaśniającego. Podkreślić jednak trzeba, że Prezes UOKiK wykląda przepisy prawa i dokonuje subsumcji ustalonych w sprawie stanów faktycznych w ramach prowadzonych postępowań z uwagi na to, że

ochrona konkurencji i konsumentów realizowana jest ex post, a przepisy przewidują możliwość interwencji w przypadku naruszeń prawa. Ocena postanowień wzorców umów stosowanych w obrocie z konsumentami dokonywana jest przez Prezesa UOKiK wyłącznie w ramach postępowania o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

W związku z powyższym, w ocenie Prezesa Urzędu, postanowienia umowne zakwestionowane w pkt. I sentencji niniejszej decyzji kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Omawiane klauzule wprowadzają nieusprawiedliwioną dysproporcję praw na niekorzyść konsumentów. Analizowane postanowienia przyznają Bankowi uprawnienie do dokonywania arbitralnych, nieprzewidywalnych i dowolnych zmian czynników wpływających na wysokość rat kapitałowo-odsetkowych, do których spłaty zobowiązani są konsumenci. Postanowienia umowne zawarte były we wzorcach umów pożyczek/kredytów denominowanych/indeksowanych do [***] i [***], w związku z tym, że Bank w okresie objętym niniejszym postępowaniem nie udzielał kredytów/pożyczek denominowanych/indeksowanych do [***]. Niemniej jednak klauzula A znajduje się we wzorcach aneksów nadal stosowanych do wyliczenia kursu kupna oraz sprzedaży dla [***]/[***]. Aneksy stosowane są zaś do zmiany sposobu spłaty kredytu z waluty denominacji/indeksacji na walutę [***].

Zgodnie z art. 23d uokik „Prawomocna decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone ma skutek wobec przedsiębiorcy, co do którego stwierdzono stosowanie niedozwolonego postanowienia umownego, oraz wobec wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim umowę na podstawie wzorca wskazanego w decyzji.”

Prawomocna decyzja wywoła zatem skutki w odniesieniu do konsumentów, którzy zawarli umowę z Bankiem na podstawie wzorca wskazanego w niniejszej decyzji.

Skoro z ustaleń stanu faktycznego niniejszej decyzji wynika, że analizowane postanowienie B w związku z postanowieniem A stosowane było przez Bank od 1 lipca 2016 r. do 21 lipca 2017 r., a zatem znaczenie dla określenia zakresu oddziaływania niniejszej decyzji ma fakt wykorzystania wzorców obejmujących zakwestionowane w niniejszej decyzji postanowienia.

Należy także podkreślić, że niniejsza decyzja dotyczy osób, które zawarły umowę na podstawie rzeczonych wzorców przed jej uprawomocnieniem się, obejmuje w tym także wygasłe stosunki prawne, tj. sytuacje, w których na dzień wydania decyzji konsumenci nie są stronami obowiązujących umów.

Skutkiem prawomocnej decyzji w odniesieniu do przedsiębiorcy, do którego jest skierowana, jest brak możliwości wykorzystywania postanowień wzorca umowy uznanych decyzją za abuzywne w ramach działalności przedsiębiorcy, w której postępuje się wzorcami umów do zawierania umów z konsumentami.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt. I niniejszej decyzji.

Ad II. Rozstrzygnięcie o środkach usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych

Zgodnie z art. 23b ust. 2 uokik w decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 23a, w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do:

- 1) poinformowania konsumentów, będących stronami umów zawartych na podstawie wzorców, o których mowa w ust. 1, o uznaniu za niedozwolone postanowień tego wzorca - w sposób określony w decyzji;
- 2) złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji.

Zgodnie z art. 23b ust. 4 uokik, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu stosowania niedozwolonych postanowień wzorca umowy powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków.

W niniejszej sprawie, trwające skutki naruszenia zakazu stosowania niedozwolonych postanowień wzorca umowy polegają nie tylko na dalszym stosowaniu zakwestionowanych postanowień we wzorcach umów, ale także na dalszym istnieniu (stosowaniu) zakazanych postanowień w zawartych umowach²⁶, co wobec braku świadomości konsumentów, że postanowienia te nie wiążą ich, utrudnia podjęcie przez nich działań zmierzających do ewentualnego dochodzenia roszczeń z tego tytułu lub ukształtowania stosunku prawnego w sposób, który umożliwia wykonywanie umowy bez niedozwolonego postanowienia umownego.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu nałożył w pkt. II sentencji decyzji środki usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych określonych w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

W ocenie Prezesa Urzędu, adekwatne do wagi i rodzaju naruszenia, jak i konieczne do usunięcia jego trwających skutków, jest poinformowanie konsumentów, m.in. będących stroną umów zawartych na podstawie wzorców, których postanowienia zostały uznane za niedozwolone, poprzez jasny i zrozumiały komunikat, przy wykorzystaniu różnych kanałów komunikacji, o uznaniu omawianych klauzul za abuzywne i skutkach stwierdzenia abuzywności. Zdaniem Prezesa Urzędu, wykonanie tych środków zapewni konsumentom wiedzę odnośnie do faktu, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest zgodne z prawem, co pozwoli konsumentom na dokonanie oceny ich sytuacji prawnej względem Banku, w szczególności w zakresie wynikających z tej decyzji skutków, co może przełożyć się na podjęcie przez nich odpowiednich działań na drodze reklamacyjnej lub sądowej.

Dokonanie przez Prezesa UOKiK oceny postanowienia wzorca umowy w decyzji uznającej jego abuzywność, stanowi wiążące prawnie potwierdzenie braku związania konsumenta takim postanowieniem zawartym w wykonywanej przez niego umowie. Przesądzenie niedozwolonego charakteru postanowienia wzorca umowy stanowiące jednocześnie potwierdzenie tego faktu, pozwala na poinformowanie konsumentów o niewiążącym

---

²⁶ Por. M. Prętki, A. Wiercińska-Krużewska, Komentarz do art. 23(b) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów [w:] Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz pod red. A. Stawicki, E. Stawicki, 2016, dostępne: LEX.

charakterze postanowienia zawartego w ich umowach. W ten sposób stworzone zostają warunki do wywodzenia roszczeń poszczególnych konsumentów.

Informacja o tym, że dane postanowienie wzorca umowy, które znalazło się w umowie zawartej z konsumentem, pozwala konsumentowi na podjęcie poinformowanej i świadomej decyzji o tym, czy nadal chce wykonywać umowę zgodnie z jej treścią pomimo, że znajduje się w niej postanowienie abuzywne przejęte z wzorca umowy, lub też czy chce wywodzić roszczenia z faktu istnienia i wykonywania abuzywnego postanowienia w umowie.

Szerokie rozpowszechnienie oświadczenia o przedmiocie rozstrzygnięcia i wynikających z jego uprawnomocnienia się skutkach na stronie internetowej Banku, spełni zarówno funkcję edukacyjną wobec konsumentów, jak i funkcję prewencyjną wobec innych przedsiębiorców. Będzie stanowić czytelną i jednoznaczną informację dla przedsiębiorców, że nieakceptowana jest sytuacja, w której przedsiębiorcy tworzą postanowienia wzorców umów, które godzą w równowagę kontraktową stron tego stosunku.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt. II niniejszej decyzji.

Ad III. Rozstrzygnięcie o karze pieniężnej

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 3a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10 % obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 23a ustawy.

Z powołanego przepisu wynika, że kara pieniężna za naruszenie zakazu stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ § 1 kc, ma charakter fakultatywny. O tym, czy w konkretnej sprawie zasadne jest nałożenie kary pieniężnej decyduje, w ramach uznania administracyjnego, Prezes Urzędu.

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu uznał za zasadne skorzystanie z przysługującego mu na mocy przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uprawnienia do nałożenia kary pieniężnej na Bank za stosowanie we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w pkt. I rozstrzygnięcia niniejszej decyzji.

Zdaniem Prezesa Urzędu, okoliczności niniejszej sprawy - w szczególności produkty, których dotyczą zakwestionowane postanowienia umowne, a także negatywne skutki ich stosowania dla prawidłowego zabezpieczenia interesów ekonomicznych konsumentów - wskazują na celowość zastosowania tego środka represji. Prezes Urzędu, uznając za zasadne nałożenie kary na Bank, kierował się założeniem, że sankcja ta musi spełniać zarówno funkcję represyjną, jak i prewencyjną. Nałożenie kary pieniężnej służyć będzie jako środek odstraszący Bank od stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów w przyszłości (prewencja indywidualna). Rozstrzygnięcie o karze ma być sygnałem dla innych profesjonalnych uczestników rynku usług finansowych, że tego typu klauzule nie mogą być stosowane - pod rygorem sankcji finansowej (prewencja ogólna). Kara pieniężna spełni również funkcję represyjną - stanowić będzie dolegliwość dla Strony niniejszego postępowania uzasadnioną stwierdzeniem naruszenia interesów konsumentów.

Należy zwrócić uwagę, że przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów te okoliczności, które Prezes Urzędu ma obowiązek uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej. Są to w szczególności: okoliczności naruszenia przepisów ustawy, uprzednie naruszenie przepisów ustawy, a także: okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia przepisów ustawy, przy czym stopień naruszenia Prezes Urzędu ocenia biorąc pod uwagę okoliczności dotyczące natury naruszenia, działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia (art. 111 ust. 1 pkt 1 uokik).

Stosownie do art. 111 ust. 2 uokik, ustalając wysokość kar pieniężnych, Prezes Urzędu bierze również pod uwagę okoliczności łagodzące lub obciążające, które wystąpiły w sprawie.

Okolicznościami łagodzącymi, wskazanymi w art. 111 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 111 ust. 3 pkt 1 lit. a-d uokik są w szczególności: dobrowolne usunięcie skutków naruszenia, zaniechanie stosowania zakazanej praktyki przed wszczęciem postępowania lub niezwłocznie po jego wszczęciu, podjęcie z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków oraz współpraca z Prezesem Urzędu w toku postępowania, w szczególności przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania.

Wśród zamkniętego katalogu okoliczności obciążających art. 111 ust. 4 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wymienia: znaczny zasięg terytorialny naruszenia lub jego skutków, znaczne korzyści uzyskane przez przedsiębiorcę w związku z dokonanym naruszeniem, dokonanie uprzednio podobnego naruszenia oraz umyślność naruszenia.

Nieumyślność naruszenia

Zgodnie z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów kara pieniężna może być nałożona, gdy do naruszenia przepisów tej ustawy doszło choćby nieumyślnie. W świetle obowiązujących przepisów prawa, stwierdzenie nawet nieumyślnego naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów daje zatem podstawę do nałożenia kary pieniężnej. Ocena zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego wskazuje na nieumyślne naruszenie przez Bank zakazu określonego w art. 23a uokik. W niniejszej sprawie brak jest dowodów wskazujących na to, że Bank miał lub musiał mieć świadomość niedozwolonego charakteru stosowanych postanowień umownych. Niemniej jednak podkreślenia wymaga, że na profesjonalnych uczestnikach rynku spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Bank bez wątplenia posiada zasoby finansowe, kadrowe i ekonomiczne pozwalające na konstruowanie treści wzorców umów przy uwzględnieniu szacunku do konsumentów. Przedsiębiorca ustalając treść wzorców umów wykorzystywanych w relacjach z konsumentami, powinien dokonać analizy i weryfikacji zawartych w nich postanowień pod kątem możliwości kształtowania praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający ich interesy. Z tego względu, w ocenie Prezesa Urzędu, zachowanie przedsiębiorcy było efektem niedołożenia przez niego należytej staranności, jakiej należałoby oczekiwać od profesjonalnego uczestnika obrotu gospodarczego.

Mając na uwadze wskazane powyżej okoliczności, Prezes Urzędu uznał, że naruszenie dokonane przez Bank, określone w pkt. I sentencji niniejszej decyzji, nie było umyślne.

Zasady kalkulacji kary

Stosownie do art. 106 ust. 3 pkt 1 uokik obrót, o którym mowa w art. 106 ust. 1 uokik, oblicza się jako sumę przychodów wykazanych w rachunku zysków i strat - w przypadku przedsiębiorcy sporządzającego taki rachunek na podstawie przepisów o rachunkowości.

Podstawą obliczenia wysokości kary w niniejszym postępowaniu stanowi potwierdzony rachunkiem zysków i strat obrót Banku osiągnięty w 2020 r., który wyniósł [***] zł (słownie: [***] złotych).

Ustalenie wysokości kary pieniężnej ma charakter wieloetapowy. Należy uwzględnić w szczególności okoliczności naruszenia przepisów ustawy, uprzednie naruszenie przepisów ustawy, a także okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia. Na tej podstawie ustalona zostaje kwota bazowa. W dalszej kolejności należy rozważyć, czy w sprawie występują okoliczności obciążające i łagodzące oraz jaki powinny mieć wpływ na wysokość kary.

Okoliczności naruszenia przepisów ustawy

Okoliczności naruszenia zostały już szczegółowo opisane w poprzedniej części niniejszej decyzji. Zakwestionowane przez Prezesa Urzędu działanie Banku polegało na stosowaniu we wzorcach umów -odnoszących się do walut obcych, niedozwolonych postanowień umownych.

Uprzednie naruszenie

Należy wskazać, że zgodnie z przepisem art. 111 ust. 1 uokik, Prezes Urzędu, ustalając wysokość nakładanej kary pieniężnej, uwzględnia m.in. jakiegokolwiek uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Dotychczas Prezes Urzędu wydał następującą prawomocną decyzję w sprawie stosowania przez Bank praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów: tj.

Decyzja nr RBG-5/2019

Prezes UOKiK uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę stosowaną przez przedsiębiorcę Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonujący w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce polegające na: 1. informowaniu konsumentów, którzy są stroną umowy o usługę płatniczą, mają dostęp do usług bankowości elektronicznej R-Online oraz wyrazili zgodę na dostarczanie informacji o zmianie warunków umowy o usługę płatniczą wyłącznie za pomocą bankowości elektronicznej, o proponowanych zmianach warunków umowy w trakcie jej trwania wyłącznie za pomocą wiadomości elektronicznych przesyłanych w ramach konta założonego w bankowości elektronicznej R-Online, które nie stanowią trwałego nośnika informacji w rozumieniu art. 2 pkt 30 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2003, ze zm.), co stanowi naruszenie obowiązku o którym mowa art. 29 ust. 1 i 3 w zw. z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych i w konsekwencji narusza art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 31 grudnia 2016 r. 2. niezamieszczaniu - w wiadomościach przesyłanych do konsumentów związanych z jednostronną zmianą warunków umowy dokonywaną w trakcie jej trwania, której załącznikiem jest Tabela oprocentowania, opłat, prowizji i limitów transakcyjnych w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna dla: Konta Osobistego, Konta Lokacyjnego oraz Limitu zadłużenia w Koncie Osobistym - istotnych

informacji umożliwiających ustalenie przez konsumentów dopuszczalności wprowadzenia proponowanych zmian, tj. niewskazanie podstawy prawnej umożliwiającej dokonanie tych zmian oraz czynników (okoliczności faktycznych), które spowodowały tę zmianę i wynikają z wyżej wskazanej podstawy prawnej, a przez to uniemożliwienie zweryfikowania przez konsumentów dopuszczalności zmiany warunków umowy przez Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie w trakcie trwania stosunku obligacyjnego, co wyczerpuje znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej zdefiniowanej w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2017 r. poz. 2070) i stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 31 października 2018 r.

Treść powyższej decyzji dostępna jest na stronie internetowej UOKiK pod adresem: www.uokik.gov.pl.

Okres stosowania

Początek okresu stosowania zakwestionowanych postanowień wzorców umów datowany jest zgodnie z ustaleniami stanu faktycznego sprawy na późniejszy niż dzień wejścia w życie nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (tj. 17 kwietnia 2016 r.) przyznającej Prezesowi Urzędu uprawnienie w zakresie rozstrzygania o niedozwolonym charakterze postanowienia wzorca umowy i zakazie jego dalszego wykorzystywania. Bank dowiedział się o wszczęciu postępowania 16 maja 2017 r. Bank zaniechał stosowania wzorców zawierających obie klauzule z dniem 21 lipca 2017 r. Klauzula A jest nadal stosowana w obrocie z konsumentami. Tym samym okres stosowania kwestionowanych klauzul należy uznać za długotrwały.

Stopień i skutki naruszenia (z uwzględnieniem okoliczności dotyczących natury naruszenia oraz działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia)

W ocenie Prezesa Urzędu, stopień naruszenia przez Bank przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest znaczny. Istotą zachowania Banku jest bowiem działanie polegające na wykorzystaniu silniejszej pozycji poprzez stosowanie we wzorcach umów niedozwolonych postanowień umownych oraz w konsekwencji wprowadzenie daleko idącej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumentów. Należy jednocześnie mieć na uwadze, że kwestionowane postanowienia umowne dotyczą umów kredytów i pożyczek hipotecznych odnoszących się do walut obcych. Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że nabycie omawianych produktów pociąga za sobą istotne i długotrwałe zobowiązania finansowe po stronie konsumentów. W ocenie Prezesa Urzędu, w niniejszym przypadku na konsumentów, poza ryzykiem kursowym, mogło zostać przerzucone ryzyko dowolnego kształtowania przez Bank kursów wymiany walut obcych. W przypadku umów kredytów i pożyczek hipotecznych jest to o tyle istotne, że kredytobiorcy są narażeni na to ryzyko przez wiele lat trwania umowy. Nie może ulegać wątpliwości, że opisane zakłócenie równowagi stron umowy może w sposób rażący naruszać ekonomiczny interes konsumentów. Należy również mieć na uwadze, że Bank - jako profesjonalista i instytucja zaufania publicznego - w stosunkach z konsumentami powinien działać w sposób niewykorzystujący swojej silniejszej pozycji oraz dbać o równomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków stosunku umownego.

Dokonując oceny wagi naruszenia, Prezes Urzędu uwzględnił okoliczność, że postanowienia umowne stosowane przez Bank mogą godzić przede wszystkim w interesy ekonomiczne

konsumentów. Jak już zostało wskazane, omawiane klauzule określają zasady ustalania kursów walut obcych, w oparciu o które wyliczana jest wysokość rat kapitałowo-odsetkowych wymaganych od konsumentów.

Wyliczenie kwoty bazowej kary

Mając na względzie przedstawione powyżej okoliczności, Prezes Urzędu ustalił kwotę bazową kary na [***] % obrotu osiągniętego przez Bank w 2020 r.

Spółka osiągnęła w 2020 r. obrót w wysokości [***] zł, a zatem kwota bazowa kary wynosi [***] zł.

Okoliczności łagodzące

Współpraca z Prezesem UOKiK

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu nie zidentyfikował okoliczności łagodzących. Informacje przekazywane przez Bank często były niepełne albo sprzeczne względem wcześniej prezentowanego stanowiska. Powodowało to trudności po stronie Prezesa Urzędu w ustaleniu prawidłowego stanu faktycznego oraz przedłużało postępowanie administracyjne. Dlatego Prezes Urzędu nie zdecydował się na obniżenie kwoty bazowej kary.

Prezes Urzędu nie zidentyfikował okoliczności obciążających.

Obliczenie kary

W związku z niezidentyfikowaniem okoliczności łagodzących, nałożona na Bank kara wynosi 945 485 zł (słownie: dziewięćset czterdzieści pięć tysięcy czterysta osiemdziesiąt pięć złotych), co stanowi [***] % obrotu osiągniętego przez Bank w 2020 r. i [***] % maksymalnej kary, która mogłaby zostać nałożona na Spółkę na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 3a uokik.

Podsumowanie

Nakładając niniejszą decyzją karę pieniężną za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu kierował się przestankami wskazanymi w art. 106 oraz art. 111 uokik. Kara w powyższej wysokości jest w ocenie Prezesa Urzędu adekwatna do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że kara ta spełni funkcję prewencyjną (zarówno w ujęciu ogólnym, jak i indywidualnym) oraz funkcję represyjną.

Wobec powyższego, Prezes UOKiK orzekł jak w pkt. III niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 2 i 3 uokik, karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na rzecz Funduszu Edukacji Finansowej na rachunek Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Ad IV. Koszty postępowania

Na podstawie art. 80 uokik, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. Jednocześnie zgodnie z art. 77 ust. 1 uokik, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie

przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia oraz osoba zarządzająca, o której mowa w art. 6a uokik, są obowiązani ponieść koszty postępowania. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Prezes Urzędu może nałożyć na stronę obowiązek zwrotu tylko części kosztów albo nie obciążać jej kosztami. Zgodnie z art. 263 § 1 kpa, do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron w przypadkach przewidzianych w art. 56 kpa, a także koszty spowodowane oględzinami na miejscu, jak również koszty doręczania stronom pism urzędowych. Zgodnie z art. 264 § 1 kpa, jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia. W wyniku przeprowadzonego postępowania, Prezes Urzędu w pkt. I rozstrzygnięcia niniejszej decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną ze Stroną postępowania. W związku z powyższym, postanowiono obciążyć Stronę postępowania kosztami postępowania w wysokości 269 zł 20 gr (słownie: dwieście sześćdziesiąt dziewięć złotych dwadzieścia groszy). Koszty niniejszego postępowania określone w pkt. V rozstrzygnięcia niniejszej decyzji Bank obowiązany jest wpłacić w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji, na konto Urzędu Ochrony Konkurencji

i Konsumentów NBP o/o Warszawa nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt. IV sentencji niniejszej decyzji.

Pouczenie

Na podstawie art. 81 ust. 1 uokik w związku z art. 479²⁸ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.) od niniejszej decyzji Stronie przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, które wnosi się za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie IV niniejszej decyzji, zgodnie z art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 755 ze zm.), odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 1000 zł. Z kolei, zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust 2 tej ustawy, zażalenie na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie w kwocie 500 zł.

Zgodnie z art. 103 ust. 1 i ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Spółka handlowa powinna wykazać także, że jej wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie majątku spółki lub udzielenie spółce pożyczki.

Zgodnie z art. 105 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Stosownie do treści art. 117 § 1, § 3 i § 4 kodeksu postępowania cywilnego, strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego. Osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli wykáže, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

z up. PREZESA
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Ochrony Zbiorowych Interesów
Konsumentów
Artur Zwaliński

Otrzymuje:

1. Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonujący w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce reprezentowany w Oddziale przez
Alexandra Fleischmanna
i Adriana Sejdaka
ul. Grzybowska 78
00-844 Warszawa
2. [***]
Prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie (*wersja jawna*)
Wydział VI Sądowy
ul. Chocimska 28
00-791 Warszawa
3. a/a